

για την εκπαιδευτικό και τον εκπαιδευτικό
του Δημοτικού

act:onaid
για έναν κόσμο πιο δίκαιο

IQonomy
Οικονομική Νοσησούη για όλους

Με την υποστήριξη:

ALPHA BANK

Περιεχόμενα

Copyright: 2020

Συγγραφική ομάδα:

Για την ActionAid Ελλάς
Δέσποινα Καρδογέρου, Συντονίστρια Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Δήμητρα Ντιρογιάννη, Υπεύθυνη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Μαρίζα Τσαχάλη, Συντονίστρια Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Για την ΕΡΓΩ ΜΚΟ

Ιωάννα Γεωργούλη, Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας
Θοδωρής Παπασταθόπουλος, Ειδικός Παιδαγωγός

Για τη δημιουργία του παρόντος εγχειριδίου, εκτός από τις δραστηριότητες που δημιουργήσαμε εκ νέου, συμβουλευτήκαμε και προσαρμόσαμε και τις εξής υπάρχουσες:

Από το εκπαιδευτικό υλικό της Aflatoun International

- Aflatoun series: Aflatoun NFE Manual, 2015, "Activity Learn: Community Mapping", pp. 70
- Aflatoun series: Aflatoun NFE Manual, 2015, "Activity 4.1: Resources", pp. 79
- Aflatoun series: Aflatoun NFE Manual, 2015, "Activity 5.2: Entrepreneurship and Business", pp. 103
- Aflatoun series: Aflateen Manual, 2008, "Activity: If the World were a village of 100 people (30 minutes)", pp. 196

Από το εκπαιδευτικό υλικό της ΕΡΓΩ ΜΚΟ

- Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο του Aflatoun, Δραστηριότητα 1.2: «Σχεδιάζοντας μια Γιορτή», σελ. 137

Από το εκπαιδευτικό υλικό της ActionAid Ελλάς

- Δανειστική εκπαιδευτική βαλίτσα 2Π, 2013, Δραστηριότητα: «Ανήσυχοι Ρεπόρτερς, Υπεύθυνοι Καταναλωτές»
- Μέρος δραστηριοτήτων από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα για σχολικές ομάδες μαθητών/ριών Γυμνασίου, ActionAid «Κάνω το Δίκαιο Δικαίωμα»

Οποιαδήποτε τυχόν λάθη ανήκουν στους συγγραφείς. Τα ευρήματα, οι ερμηνείες και τα συμπεράσματα αυτής της έκδοσης αποτελούν αποκλειστική ευθύνη των συγγραφέων της και δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ότι αντικατοπτρίζουν τις απόψεις των χορηγών της.

Any errors remain those of the authors. The findings, interpretations and conclusions presented in this article are entirely those of the authors and should not be attributed in any manner to any of its funders.

Το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος "Αλφαβητάρι Οικονομικών" υλοποιείται από τον Δεκέμβριο 2021 στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας εταιρικής κοινωνικής ευθύνης IQoonomy της Alpha Bank.

Η συγγραφή του εκπαιδευτικού υλικού πραγματοποιήθηκε το 2020 από την ActionAid, σε συνεργασία με την ΕΡΓΩ ΜΚΟ και την Aflatoun και με την υποστήριξη του Ινστιτούτου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

2	Σημείωμα για την εκπαιδευτικό και τον εκπαιδευτικό
4	Οδηγίες και προτάσεις αξιοποίησης του υλικού
5	Ενότητα 1: Ας ξεκινήσουμε!
6	Παιχνίδι ενεργοποίησης!
6	Παρουσίαση Προγράμματος
7	Προσδοκίες που ενώνουν!
8	Δημιουργία συμβολαίου!
9	Τελετή νερού
10	Ο όμιλός μας
11	Ενότητα 2: Ανάγκες και επιθυμίες
12	Τι θέλω και τι χρειάζομαι!
12	Έκτακτη ανάγκη
14	Όλος ο κόσμος ένα χωριό!
16	Ενότητα 3: Δικαιώματα και δεσμεύσεις
17	Παιχνίδι ενεργοποίησης
18	Δικαιώματα σε κάδρο
19	Ο θησαυρός των δικαιωμάτων
20	Κάνε τη διαφορά με το πορτοφόλι σου
21	Επιπλέον ιδέες
22	Ενότητα 4: Στοχοθέτηση και προϋπολογισμός
24	Βήματα προς την αποτελεσματική στοχοθέτηση
25	Αγκώνες συνεργασίας
26	Μαθαίνοντας τον προϋπολογισμό
29	Ενότητα 5: Ανάπτυξη και διαχείριση πόρων
30	Τι είναι οι πόροι και πόσοι υπάρχουν;
31	Χρήματα και πόροι!
32	Οικονομικός σχεδιασμός
34	Ενότητα 6: Ένα τέλος, πολλές αρχές!
35	Μια ιδέα αλλάζει τη ζωή!
36	Το όνειρό μας (dreaming)
36	Απολογισμός: βγήκαμε κερδισμένοι!
37	Κλείσιμο Προγράμματος

Σημείωμα για την εκπαιδευτικό και τον εκπαιδευτικό

Ο οικονομικός αλφαριθμητισμός αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ουσιαστική συμμετοχή του πολίτη στη σύγχρονη κοινωνία και γι' αυτό θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαίδευσής του. Για να διαχειριζόμαστε, συνειδητά και αυτόνομα, τις οικονομικές προκλήσεις της ζωής μας είναι απαραίτητο να κατανοούμε τις οικονομικές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην καθημερινότητά μας. Βέβαια, ο οικονομικός αλφαριθμητισμός πρέπει να εξελίσσεται και να μεταβαίνει προς μια κριτική ανάγνωση της παγκόσμιας πραγματικότητας που μας περιστοιχίζει. Μόνο τότε μπορεί να αποτελέσει εργαλείο ενδυνάμωσης των πολιτών το οποίο θα τους βοηθήσει να συνειδητοποιήσουν αφενός την ατομική και συλλογική τους ευθύνη και αφετέρου τη δύναμη και το δικαίωμα που έχουν να αλλάξουν τον κόσμο.

Ο ρόλος του σχολείου είναι καθοριστικός στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου οι μαθητές όλων των βαθμίδων θα έχουν ευκαιρίες να έρθουν σε επαφή με προγράμματα οικονομικής εκπαίδευσης. Αυτά θα καλλιεργήσουν τις αξίες και τις στάσεις των αυριανών, κριτικά σκεπτόμενων πολιτών οι οποίοι θα χαρακτηρίζονται από κοινωνική και πολιτική συνείδηση. Ο οικονομικός αλφαριθμητισμός και η κοινωνική ενίσχυση των ανθρώπων αποτελούν θεμέλιους λίθους της δράσης της ActionAid σε όλο τον κόσμο στοχεύοντας στην καταπολέμηση της ανισότητας, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Αξιοποιώντας τη σημαντική εμπειρία της οργάνωσης από τις χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου ή του οικονομικού Νότου και από τη μακροχρόνια συνεργασία με εκπαιδευτικούς σε όλη την Ελλάδα, δημιουργήθηκε το Πρόγραμμα Οικονομικής Εκπαίδευσης και το αντίστοιχο εκπαιδευτικό υλικό, «Αλφαριθμητάρια Οικονομικών».

Το «Αλφαριθμητάρια Οικονομικών» φιλοδοξεί να προσφέρει στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές του Δημοτικού και του Γυμνασίου αφορμές για ένα παραγωγικό διάλογο γύρω από το πώς λειτουργεί η παγκόσμια οικονομία και τι σηματοδοτεί η κάθε απόφαση, επιλογή και πράξη τους. Απώτερος στόχος είναι να καταλάβουν τη σύνδεση ανάμεσα στο τοπικό και το παγκόσμιο γίνεσθαι, ώστε να γίνει αντιληπτή και η παγκόσμια οικονομική αλληλεπίδραση ανάμεσα στους ανθρώπους. Επίσης, το υλικό παρέχει ένα σύνολο από συμμετοχικές δραστηριότητες που δουλεύουν σε δύο επίπεδα, την ατομική ενδυνάμωση και τη συλλογική δράση. Ο οδηγός αντλεί παραδείγματα από το δίκαιο εμπόριο, την κοινωνική επιχειρηματικότητα, την κυκλική και αλληλέγγυα οικονομία και εξερευνά ενέργειες εξοικονόμησης πόρων σε οικονομικό, ανθρώπινο και φυσικό επίπεδο. Στόχος είναι να σας εμπνεύσουμε να οραματιστείτε την ευημερία του πλανήτη ως αναπόσπαστο κομμάτι της προσωπικής ευημερίας του κάθε ανθρώπου.

«Νέος θα πει να επιχειρείς να γκρεμίσεις τον κόσμο και να έχεις το θράσος να θες να οικοδομήσεις καινούριο, καλύτερο.»

Νίκος Καζαντζάκης

Βασικοί συνεργάτες μας στη δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού και τον σχεδιασμό του προγράμματος «Αλφαριθμητάρια Οικονομικών», η Aflatoun International και η ΕΡΓΩ ΜΚΟ (Ergo.Academy).

Aflatoun International

Η Aflatoun International είναι μια μη κυβερνητική οργάνωση με έδρα την Ολλανδία η οποία προσφέρει κοινωνική και οικονομική εκπαίδευση σε παιδιά και νέους σε πάνω από 100 χώρες του κόσμου. Η Aflatoun International δημιουργεί εκπαιδευτικά υλικά για διαφορετικές ηλικίες και ομάδες τα οποία συμβάλλουν στην ενδυνάμωση των παιδιών και νέων με απώτερο στόχο να αναλάβουν δράση ως ενεργοί πολίτες και να λειτουργήσουν ως φορείς αλλαγής στη ζωή τους για έναν πιο δίκαιο κόσμο.

ΕΡΓΩ ΜΚΟ (Ergo.Academy)

Η ΕΡΓΩ ΜΚΟ (Ergo.Academy) αποτελεί μια ΑΜΚΕ η οποία διεξάγει μια συντονισμένη προσπάθεια ενδυνάμωσης ψυχοκοινωνικών δεξιοτήτων παιδιών, εφήβων, νέων ενηλίκων, καθώς και όλων αυτών που ασχολούνται-υποστηρίζουν τα άτομα αυτών των ηλικιών, όπως γονείς και επαγγελματίες. Για εμάς στην ΕΡΓΩ ΜΚΟ (Ergo.Academy) κάθε παιδί και νέος στο ταξίδι της ζωής έχει δικαίωμα στη μέγιστη ψυχική ευημερία και βέλτιστη προοπτική και εξέλιξη και η διασφάλιση αυτού του στόχου-δικαιώματος απαιτεί συνειδητή και διαρκή προσπάθεια από όλους. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΡΓΩ ΜΚΟ (Ergo.Academy) υλοποιεί καινοτόμα ψυχοπαιδαγωγικά μοντέλα παρέμβασης, αξιοποιώντας τις διεθνείς της επιστημονικές συνεργασίες, καθώς και την εμπειρία της στο πεδίο. Η ΕΡΓΩ ΜΚΟ (Ergo.Academy) προσάρμοσε και έγραψε το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος «Αλφαριθμητάρια Οικονομικών».

Οδηγίες και προτάσεις αξιοποίησης του υλικού

Το εκπαιδευτικό υλικό που κρατάς στα χέρια σου αποτελείται από ένα εγχειρίδιο για σένα και ένα τετράδιο με υποστηρικτικό υλικό για τους μαθητές και τις μαθήτριές σου. Το βαφτίσαμε «Αλφαβητάρι Οικονομικών» δεδομένου ότι πραγματεύεται βασικές έννοιες της οικονομικής εκπαίδευσης. Ευελπιστούμε ότι, με την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων, τα παιδιά θα νιώθουν μεγαλύτερη σιγουριά γύρω από τις βασικές οικονομικές έννοιες που επηρεάζουν τόσο την καθημερινότητά τους όσο και ολόκληρο τον κόσμο!

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες έχουν σχεδιαστεί για να ολοκληρώνονται κατά προσέγγιση σε επτά ώρες, ενώ καμία δεν ξεπερνά τα σαράντα πέντε λεπτά, έτσι ώστε να είναι εύκολο να τις ενσωματώσεις στο πλαίσιο των διδακτικών σου ωρών. Παρόλα αυτά, κάθε δραστηριότητα μπορεί να λειτουργήσει αυτόνομα και να πλαισιώσει ξεχωριστά τα projects της τάξης εμπλουτίζοντας τα μαθήματα κορμού.

Αν θέλεις να αναπτύξεις περισσότερο το Πρόγραμμα, θα βρεις επιπλέον υλικό και ιδέες για δράση εντός του εγχειριδίου στο τέλος κάθε ενότητας («Επιπλέον ιδέες») και στην ιστοσελίδα μας: actionaid.gr/alfabitari-oikonomikon.

Η σειρά με την οποία παρουσιάζονται οι δραστηριότητες μέσα στις ενότητές τους είναι και η προτεινόμενη, καθώς σταδιακά χτίζεται και ενδυναμώνεται ο χαρακτήρας του ενεργού πολίτη που στοχεύουμε να αφυπνίσουμε.

Ενότητα 1: ενημέρωση και βιωματική εξοικείωση με τη θεματική του Προγράμματος.

Ενότητα 2: τα παιδιά επεξεργάζονται τις επιλογές και τα χαρακτηριστικά των συνηθειών τους και βάζουν τις βάσεις για τη συνεργασία και την ομαδικότητα.

Ενότητα 3: αναγνώριση των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και του τρόπου με τον οποίο επηρεάζονται από τις καταναλωτικές συνήθειες και το οικονομικό σύστημα της εποχής μας.

Ενότητες 4 & 5: επικέντρωση σε θέματα αμιγούς οικονομικής εκπαίδευσης, όπως ασκήσεις προϋπολογισμού, ανεύρεση και διαχείριση πόρων, προγραμματισμός δράσεων.

Ενότητα 6: ανάδειξη της σημασίας του ονείρου στη γέννηση μιας επιχειρηματικής ιδέας, υλοποίηση αυτής μέσω της αξιοποίησης εργαλείων και δεξιοτήτων που καλλιεργήθηκαν από τις δραστηριότητες του παρόντος εκπαιδευτικού υλικού, από κοινού αξιολόγηση των όσων επενδύσατε, αλλά και των όσων αποκομίσατε.

Το εγχειρίδιο έχει κάποιους διευκολυντές ανάγνωσης και οργάνωσης, οι οποίοι είναι:

Ρολόι: σε ειδοποιεί για την ενδεικτική μέση ώρα υλοποίησης της δραστηριότητας

Σημάδι green friendly: σε παραπέμπει στην ιστοσελίδα της ActionAid (actionaid.gr/alfabitari-oikonomikon), όπου θα βρεις εναλλακτικές πιο περιβαλλοντικά φιλικές και οικονομικές ιδέες για υλικά και πόρους.

Σημάδι τετραδίου: σε παραπέμπει στο Αλφαβητάρι Οικονομικών για Μαθητές

Μην ξεχνάς ότι ο στόχος μας είναι να δημιουργήσουμε ένα δίκτυο ενημερωμένων πολιτών, αποτελούμενο από εκπαιδευτικούς, μαθητές και μαθήτριες. Ευχόμαστε οι ώρες που θα αφιερώσετε σε αυτό το έργο να είναι δημιουργικές και περιμένουμε με αγωνία να μοιραστείτε μαζί μας τις εντυπώσεις σας και όσα καταφέρατε με τα παιδιά!

*Για περισσότερη επικοινωνία, δικτύωση και υποστήριξη μην ξεχάσετε να ακολουθήσετε την ιδιωτική ομάδα του Προγράμματος στο facebook: [Αλφαβητάρι Οικονομικών-ActionAid](https://www.facebook.com/AlfabetariOikonomikonActionAid)

Ενότητα 1: Ας ξεκινήσουμε!

Η ενότητα αυτή θα φέρει τα παιδιά σε επαφή με το Πρόγραμμα Οικονομικής Εκπαίδευσης ώστε να κατανοήσουν τη χρησιμότητά του στην εξέλιξη της ζωής τους. Κύριο στόχος είναι να τα παρακινήσουμε μέσα από βιωματικές, συνεργατικές δράσεις να μελετήσουν έννοιες οικονομικού ενδιαφέροντος, καθώς και να τα ωθήσουμε να αγκαλιάσουν τη φιλοσοφία του Προγράμματος, επιλέγοντας να γίνουν ενεργοί πολίτες του σχολείου, της κοινότητας, του κόσμου.

Παιχνίδι ενεργοποίησης!

🕒 15'

Τα παιχνίδια για ζέσταμα ή ενεργοποίηση κατέχουν σημαντική θέση σε κάθε βωματική διεργασία, αφού όχι μόνο δημιουργούν κέφι και ανεβάζουν την ενέργεια της ομάδας, αλλά παράλληλα αποτελούν σημαντικά εργαλεία παραγωγής ιδεών και κινητοποίησης.

Υλικά	Χώρος για κίνηση, μουσική, καλή διάθεση, μπαλάκι (προαιρετικά)
Δραστηριότητα	<p>Επιλέξτε ένα είδος μουσικής που ταιριάζει στην τάξη σας για να χρησιμοποιηθεί ως ηχητικό φόντο. Ζητήστε από τα παιδιά να κινηθούν ελεύθερα στον χώρο. Αφήστε τους λίγο χρόνο να νιώσουν άνετα και να παρατηρήσουν το ένα το άλλο. Στο μεσοδιάστημα, μπορείτε να δώσετε τις οδηγίες της δράσης, οι οποίες ενδεικτικά είναι:</p> <p><i>«Το συγκεκριμένο παιχνίδι θα μας βοηθήσει να γνωριστούμε ξανά και να έχουμε μια πρώτη επαφή με τους όρους, τις λέξεις ή τις φράσεις που μας έρχονται στο μυαλό όταν ακούμε τη λέξη "οικονομία". Θα ξεκινήσω πρώτος/η για να σας δείξω πώς παίζεται. Για παράδειγμα, "Με λένε Ελένη και όταν ακούω τη λέξη οικονομία μου έρχονται στο μυαλό τα χρήματα". Με τον ίδιο τρόπο θα συνεχίσει το παιδί που θα ακουμπήσω κ.ο.κ., μέχρι να μιλήσει όλη η ομάδα. Αν κάποιο παιδί, κατά λάθος, επιλεγεί για δεύτερη φορά, θα πρέπει να συστηθεί με ένα άλλο χαρακτηριστικό του και να χρησιμοποιήσει μια νέα λέξη ή κίνηση σχετική με την οικονομία».</i></p>
Αναστοχασμός	Συζητήστε πόσο πολλές διαφορετικές έννοιες, που σχετίζονται με την οικονομία, ακούστηκαν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού και τι χροιά έχουν αυτές (θετική ή αρνητική). Εναλλακτικά, μπορείτε να σημειώνετε σε ένα χαρτί ή στον πίνακα όλα όσα ακουστούν.
Συμβουλές	Ανάλογα με τη δυναμική της ομάδας, η ίδια άσκηση θα μπορούσε να γίνει χωρίς κίνηση στον χώρο, αλλά σε διάταξη σε κύκλο χρησιμοποιώντας ένα μπαλάκι το οποίο θα πετάει το ένα παιδί στο άλλο.

Παρουσίαση Προγράμματος

🕒 10'

Μέσω της ακόλουθης δραστηριότητας, θα γίνει η παρουσίαση, πρώτον, του Προγράμματος Οικονομικής Εκπαίδευσης και, δεύτερον, των έμμεσων οφελών που αυτό προσφέρει τόσο στο κάθε άτομο ξεχωριστά μέσω της ανάπτυξης προσωπικών δεξιοτήτων όσο και στο κοινωνικό σύνολο μέσω της συγκρότησης ενεργών πολιτών.

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με τον όρο «οικονομική εκπαίδευση». • Η συμμετοχή να τους δημιουργήσει προσδοκίες.
Υλικά	Πίνακας, μαρκαδόροι

Δραστηριότητα

Ξεκινήστε με ερωτήσεις: «Μετά τη δραστηριότητα που κάναμε για ενεργοποίηση, με τι νομίζετε ότι θα ασχοληθούμε;», «Τι καταλαβαίνετε με τον όρο "οικονομική εκπαίδευση";», «Τι θα θέλατε να μάθετε για την οικονομία;», κ.ο.κ..

Κατόπιν, συνδυάστε τις απαντήσεις των παιδιών κάνοντας μια μικρή παρουσίαση του Προγράμματος, όπως η παρακάτω: «Εδώ βρισκόμαστε για να ανακαλύψουμε πώς μπορούμε, είτε μόνοι είτε σε ομάδες, να θέσουμε οικονομικούς και άλλους στόχους, να οργανώσουμε και να σχεδιάσουμε δράσεις, αλλά και πώς να επιτύχουμε αυτούς τους σκοπούς μας. Θα μάθουμε να αξιοποιούμε όσα ήδη έχουμε, τις δυνατότητες και τις δεξιότητές μας, να συνεργαζόμαστε και να αναζητούμε πόρους κι από αλλού. Θα δούμε πώς μπορούμε να διαχειριζόμαστε και να αναπτύσσουμε τους πόρους μας και θα ανακαλύψουμε πώς συνδεόμαστε μεταξύ μας ως μέλη μιας μεγάλης, παγκόσμιας κοινότητας-οικογένειας».

Συμβουλές

Συνδυάστε τους στόχους του Προγράμματος με όσα προέκυψαν από τις ανατροφοδοτήσεις της προηγούμενης δράσης. Πόσο κοντά βρίσκεται σε αυτό που είχατε κατά νου;

Προσδοκίες που ενώνουν!

🕒 25'

Η έκφραση των προσδοκιών αποτελεί μια δομική δραστηριότητα, γιατί οργανώνει τα παιδιά σε ομάδες με κοινούς στόχους και λειτουργεί ως βάση σύγκρισης για τον αναστοχασμό ύστερα από κάθε δραστηριότητα.

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να εκφραστούν οι προσδοκίες των παιδιών. • Να αντιληφθούν οι μαθητές ότι έχουν κοινές προσδοκίες ανά ομάδες. • Να γίνουν τα παιδιά ενεργά μέλη του προγράμματος (συμμέτοχοι στη διεργασία).
Υλικά	Χώρος για κίνηση, μουσική, καλή διάθεση
Δραστηριότητα	<p>Ζητήστε από τα παιδιά να συγκεντρωθούν στο κέντρο της τάξης. Κατόπιν, δώστε τις οδηγίες της δράσης: «Τώρα θα προσπαθήσουμε να ανακαλύψουμε τι περιμένει καθένας και καθεμία από το Πρόγραμμα και αν έχουμε κοινές επιθυμίες με άλλους. Μόλις δώσω το σύνθημα, ένα παιδί από εσάς θα βγει από τον κύκλο και θα πει σε όλους μας δυνατά τι προσδοκά. Όσοι συμφωνούν, θα περικυκλώσουν το παιδί φτιάχνοντας μαζί του μια ομάδα. Ένα άλλο παιδί, απ' όσα έμειναν έξω από την ομάδα που δημιουργήθηκε, θα πάρει θέση στον χώρο και θα φωνάζει μια άλλη επιθυμία. Με τον ίδιο τρόπο, όσα από τα παιδιά συμφωνούν, όπου κι αν είναι, θα το περικυκλώσουν φτιάχνοντας μια νέα ομάδα, κ.ο.κ.».</p> <p>Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι να αναφέρουν τα παιδιά όλες τις πιθανές τους προσδοκίες. Παράλληλα, εσείς τις καταγράφετε στον πίνακα ή σ' ένα μεγάλο χαρτί.</p>
Αναστοχασμός	Όλοι μαζί, σε μια ομάδα, παρατηρούμε τόσο τις ομοιότητες όσο και τις διαφορές των προσδοκιών. Σκεφτόμαστε μέσω ποιων ρόλων μπορεί ο καθένας και η καθεμία να συνεισφέρει στο να πραγματοποιηθούν.

Συμβουλές

Αν δεν έχει ήδη ειπωθεί, θα μπορούσατε στο τέλος να φωνάξετε την προσδοκία: «Να περάσουμε όμορφα σαν ομάδα» συγκεντρώνοντας όλα τα παιδιά γύρω σας. Έτσι, θα προαχθεί η συνοχή της ομάδας και θα αναδειχθεί η σημασία της συμμετοχής σε δράσεις που μας προσφέρουν χαρά εντός ενός δικτύου ανθρώπων στο οποίο αισθανόμαστε οικεία.

Δημιουργία συμβολαίου!

15'

Τα συμβόλαια συνεργασίας αναγράφουν τους όρους στους οποίους συμφωνούν οι εμπλεκόμενες πλευρές και είναι μεγάλης αξίας δεδομένου ότι σηματοδοτούν τόσο την αρχή της συνεργασίας όσο και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις όλων.

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να έρθουν σε επαφή με τους κώδικες δημιουργίας ενός συμβολαίου. • Να θέσουν κοινές γραμμές συνεργασίας. • Να ανακαλύψουν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους ως μέλη μιας οικονομικής ή κοινωνικής ομάδας.
Υλικά	Μεγάλο χαρτόνι, χρώματα, ιδέες, Φύλλο εργασίας: «Όροι και υποσχέσεις»
Δραστηριότητα	<p>Σε συνέχεια της μικρής εισαγωγής στο Πρόγραμμα, καλέστε τα παιδιά να αναφέρουν μέρη και δραστηριότητες όπου οι άνθρωποι λειτουργούν ομαδικά με σκοπό την επίτευξη ενός κοινού στόχου. Δώστε τον χώρο και τον χρόνο να ακουστούν όλο και περισσότερες απαντήσεις. Στη συνέχεια θέστε ερωτήσεις του τύπου: «Γιατί νομίζετε ότι τα κατάφεραν;», «Πώς πιστεύετε ότι πρέπει να λειτουργεί μια ομάδα;», «Τι χρειάζεται να έχουμε πάντα στο μυαλό μας όταν είμαστε μέλη μιας ομάδας;», «Πώς διατηρείται η σωστή λειτουργία μιας ομάδας;», «Πόσο θεμιτό είναι να υπάρχουν κανόνες και γιατί;», «Αν όλοι μαζί αναπτύσσαμε μια δράση, κοινωνική ή οικονομική, τι είδους κανόνες θα θέταμε;».</p> <p>Γράψτε, σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί, όσες απαντήσεις παραπέμπουν σε κανόνες λειτουργίας ομάδας. Συμπληρώστε το, αν επιθυμείτε, με φράσεις από το Φύλλο εργασίας: «Όροι και υποσχέσεις». Συμβολικά, ζητήστε απ' όλα τα παιδιά να υπογράψουν με χρωματιστούς μαρκαδόρους. Αυτό είναι το συμβόλαιο της ομάδας σας και είναι μια πράξη δέσμευσης του κάθε μέλους ως προς αυτή και ως προς τη συνολική διεργασία. Κρεμάστε το συμβόλαιό σας σε ένα εμφανές σημείο στην τάξη για να είναι ορατό καθ' όλη τη διάρκεια του Προγράμματος.</p>

Τελετή νερού

15'

Τα παιδιά, μέσω της «Τελετής νερού», θα συνειδητοποιήσουν ότι όσα μάθουν από το Πρόγραμμα Οικονομικής Εκπαίδευσης θα συμβάλουν στην καλύτερη κατανόηση της λειτουργίας του κόσμου μας. Παράλληλα, η δραστηριότητα αυτή θα αναδείξει τη σπουδαιότητα της ενεργού συμμετοχής όλων των μαθητών στο Πρόγραμμα και θα αυξήσει τη δέσμευσή τους σε αυτό.

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοήσουν τη σημασία της ενεργού συμμετοχής. • Να τονωθεί η δέσμευση και η μελλοντική εμπλοκή τους στο Πρόγραμμα. • Να εξασκηθούν στην τεχνική του οραματισμού και να ενεργοποιήσουν τη φαντασία τους.
Υλικά	Ποτήρια (για αποφυγή σπατάλης υλικών, μπορείτε να αξιοποιήσετε τα παγούρια τους), ένα δοχείο/βάζο, λίγο νερό.
Δραστηριότητα	Μοιράστε στα παιδιά ποτήρια (ή τα παγούρια τους) και ζητήστε να τα γεμίσουν με νερό. Στη συνέχεια, σχηματίστε όλοι μαζί ένα κύκλο. Στη μέση του κύκλου βάλτε το άδειο δοχείο. Αφιέρωστε λίγα λεπτά για ένα σύντομο οραματισμό, με τις εξής ενδεικτικές οδηγίες: «Για το επόμενο λεπτό ελάτε να κλείσουμε όλοι τα μάτια και να σκεφτούμε σιωπηλά τι σημαίνει το νερό για τον καθένα μας. Πώς νιώθουμε όταν πίνουμε νερό το πρωί, μόλις ξυπνάμε; Όταν έχουμε τελειώσει μόλις τη γυμναστική μας; Ή το καλοκαίρι, όταν βγαίνουμε από τη θάλασσα; Αν σας βοηθάει, μπορείτε να βάλετε τα δάχτυλά σας μέσα στο ποτήρι και να αισθανθείτε το νερό». Αφού ολοκληρωθεί ο οραματισμός, ανοίγεται όλοι τα μάτια και καλείτε ένα ένα τα παιδιά να αδειάσουν το ποτήρι τους στο κεντρικό δοχείο του κύκλου.
Αναστοχασμός	Όταν όλα τα παιδιά ολοκληρώσουν την «Τελετή νερού», τα παροτρύνετε να μοιραστούν κάποια από τα συναισθήματα που βίωσαν. «Τελικά, τι σημαίνει για εσάς το νερό; Τι σκέψεις κάνατε όταν κληθήκατε να αδειάσετε το νερό σας στο κοινό δοχείο; Ποιος μπορούσε να επωφεληθεί από το ποτήρι/παγούρι που κρατούσατε στα χέρια σας; Ποιος φαντάζεστε ότι θα μπορούσε να επωφεληθεί από το κοινό δοχείο με νερό;».
Συμβουλές	Κάποιες συνδέσεις που ενδέχεται να προκύψουν μέσω της παραπάνω δραστηριότητας είναι: το μοίρασμα, η ανάγκη, η συνεργασία. Τονίστε ότι το νερό στο κοινό δοχείο, τελικά, είναι ένα. Δεν ξεχωρίζει ποιος και πόσο πρόσφερε σε αυτό. Αντιθέτως, το κοινό δοχείο θα ωφελήσει όλους όσοι συνεισέφεραν.

Παράλληλα μπορείτε...

Ο όμιλός μας

Δημιουργήστε με τα παιδιά έναν όμιλο ο οποίος θα έχει ως στόχο τον σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων ωφέλιμων για την τάξη, το σχολείο και τη γειτονιά. Ενθαρρύνετε τα παιδιά να σκεφτούν τομείς δραστηριοποίησης και να συγκεντρώσουν ιδέες. Όσο θα προχωράει το Πρόγραμμα, ο όμιλός σας θα εκπαίδευεται όλο και περισσότερο για να υλοποιεί τις δράσεις που έχετε σκεφτεί!

Γεια χαρά από τον Alfatoon!

Υλικά	Φύλλο εργασίας: «Τι συμβολίζει;»
Δραστηριότητα	<p>«Δείτε, εδώ έχουμε έναν ήρωα σχετικό με όσα συζητάμε. Με τι μοιάζει; Γιατί λέτε να έχει αυτό το χρώμα; Τι συμβολίζει άραγε;».</p> <p>Μοιράστε στα παιδιά το Φύλλο εργασίας με τίτλο: «Τι συμβολίζει;» και δώστε τους λίγο χρόνο για να γράψουν ποια θεωρούν ότι είναι τα χαρακτηριστικά του ήρωα.</p> <p>«Ο ήρώας μας είναι πολύ ιδιαίτερος. Έρχεται από μακριά και μας θυμίζει τη ζεστασιά και το φως του ήλιου, το γεγονός ότι η ενέργεια, που δίνει ζωή, ταξιδεύει χιλιόμετρα ολόκληρα για να ζεστάνει τον κόσμο. Και, κυρίως, για να μας δείξει ότι και εμείς, όπως κι αυτός, έχουμε μέσα μας ζεστασιά και φως τα οποία όταν τα μοιραζόμαστε με τους γύρω μας, κάνουν την πλάση καλύτερη... Θα γίνουμε, λοιπόν, κι εμείς για λίγο ήρωες! Θα ενωθούμε, σαν μικρές φλόγες, για να σχηματίσουμε μια μεγαλύτερη φλόγα, ικανή να φωτίζει τον δρόμο των ανθρώπων και να γίνει πηγή έμπνευσης και ονείρου. Και όλα αυτά μέσα από ένα συναρπαστικό ταξίδι εξερεύνησης, σκέψης, συνεργασίας, αναζήτησης και ενέργειας! Είστε έτοιμοι;».</p>

Ενότητα 2: Ανάγκες και επιθυμίες

Οι άνθρωποι, οι οποίοι διακρίνουν και ιεραρχούν όσα χρειάζονται έναντι όσων θέλουν, είναι σε θέση να διαχειριστούν πιο αποτελεσματικά την οικονομική τους κατάσταση. Στην παρούσα ενότητα, τα παιδιά θα προβληματιστούν γύρω από τη διάκριση ανάγκης και επιθυμίας, θα έρθουν σε μία πρώτη επαφή με την έννοια της διαχείρισης των πόρων και πώς αυτή λειτουργεί σε παγκόσμιο επίπεδο.

Τι θέλω και τι χρειάζομαι!

Με τη βοήθεια παραστατικών εικόνων, αντικειμένων καθημερινής χρήσης και εννοιών κινητοποιούμε τα παιδιά ώστε να σκεφτούν σχετικά με τη σημασία των επιθυμιών και των αναγκών και πώς αυτές συνδέονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και το δικαίωμα στο όνειρο.

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να ξεχωρίσουν τα «θέλω» από τις ανάγκες τους. • Να ιεραρχήσουν τα «θέλω» τους.
Υλικά	Φύλλο εργασίας: «Το πιο σημαντικό!», ψαλίδια, κριτική σκέψη
Δραστηριότητα	Φωτοτυπήστε τα σύνολα των εικόνων που θα βρείτε στο αντίστοιχο Φύλλο εργασίας. Πρέπει να υπάρχουν τόσα σύνολα, όσα και παιδιά. Κόψτε τις εικόνες και τοποθετήστε τις σε στοίβες. Αφήστε και κάποιες κενές προς συμπλήρωση από τα ίδια τα παιδιά. Κατόπιν, ζητήστε από καθένα να επιλέξει εκείνες τις δέκα που έχουν μεγαλύτερο νόημα για το ίδιο. Όταν θα έχουν πάρει όλα τις κάρτες τους, τα χωρίζουμε σε ομάδες, όπου εκεί καλούνται να εξηγήσουν στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας γιατί επέλεξαν τις συγκεκριμένες κάρτες. Μόλις ολοκληρωθεί η δραστηριότητα, η κάθε ομάδα κρατά τις εικόνες (από μία φορά την καθεμία) και τις τοποθετεί στη μέση του κύκλου, ώστε να τις βλέπουν όλα.
Αναστοχασμός	Ρωτήστε τα παιδιά αν, μετά την ανταλλαγή των απόψεών τους, έχουν αλλάξει γνώμη για κάποια από τις επιλογές τους και γιατί. «Τι διαχωρίζει τις ανάγκες από τις επιθυμίες; Έχουμε όλοι ίδιες ανάγκες και επιθυμίες;»
Συμβουλές	Ζωγραφίστε μία ανθρώπινη φιγούρα και γράψτε γύρω της με χρωματιστούς μαρκαδόρους τι πιστεύετε ότι έχει ανάγκη ο κάθε άνθρωπος για να νιώθει ευτυχισμένος και ολοκληρωμένος.

Έκτακτη ανάγκη

Τα παιχνίδια ρόλων αναπαριστούν, σε ασφαλές πλαίσιο, τις πραγματικές συνθήκες ζωής δίνοντας τη δυνατότητα στο κάθε παιδί να παρουσιάσει τις απόψεις του, ν' ακούσει τις απόψεις των άλλων και να συνεργαστεί σε ένα κλίμα που ενθαρρύνει την πρωτοβουλία και την κριτική σκέψη. Οι αποφάσεις που λαμβάνονται μέσα από τα παιχνίδια ρόλων διαμορφώνουν στάσεις και γνώμες αναφορικά με κοινωνικά, περιβαλλοντικά και άλλα θέματα και, ταυτόχρονα, ενισχύουν τη σπουδαιότητα του να είσαι ενεργός πολίτης.

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να ιεραρχήσουν τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους. • Να εξασκήσουν τις διαπροσωπικές τους δεξιότητες (συνεργασία, λήψη αποφάσεων, επίλυση προβλημάτων).
Υλικά	Σενάριο δραστηριότητας, προεπιλεγμένες κάρτες αναγκών από την προηγούμενη δραστηριότητα

Δραστηριότητα

Τα παιδιά μπορούν να παραμείνουν στις ίδιες ομάδες εργασίας με την προηγούμενη δραστηριότητα. «Ήρθε η ώρα να φύγουμε από την τάξη για λίγο, ν' αφήσουμε πίσω την καθημερινότητά μας και τα μαθήματα, ν' ακονίσουμε τη φαντασία μας και να ξεκινήσουμε ένα ταξίδι σε μια νέα, άγνωστη χώρα. Ετοιμάστε την αποσκευή της ομάδας σας και μην ξεχάσετε να βάλετε μέσα όλα όσα θα χρειαστείτε! Το αερόστατό σας είναι έτοιμο! Για περάστε! Ο καιρός είναι ήπιος και γλυκός, ο ουρανός είναι γαλανός κι ο ήλιος λάμπει!». Αφιερώστε ένα λεπτό προκειμένου να εκτονωθεί τυχόν ενθουσιασμός και να εισέλθουν ομαλά στη θεατρική συνθήκη. «Ωχ! Τι ξαφνικός άνεμος έπιασε; Κρατηθείτεε! Θα χρειαστεί να ελαφρύνετε το αερόστατο για να σηκωθεί πιο ψηλά και να περάσετε το μπουρίνι! Γρήγορα, πετάξτε τα περισσευούμενα πράγματα από τις αποσκευές σας και κρατήστε μόνο δέκα κάρτες η κάθε ομάδα!». Ο ρόλος σας είναι καθαρά εμπυχωτικός, δηλαδή συνεχίζετε ν' αναπαριστάτε τους κραδασμούς του αερόστατου, να τονίζετε το επείγον της κατάστασης, να ενθαρρύνετε όλους τους επιβάτες να βιώσουν την έκτακτη ανάγκη και να αποφασίσουν σε τρία λεπτά ποιες κάρτες είναι σημαντικές για να κρατήσουν και να τις πάρουν μαζί τους στη νέα χώρα που θα πάνε.

«Τέλεια, τα καταφέρατε! Ανεβήκατε πάνω από το μπουρίνι! Συνεχίζετε το ταξίδι σας. Μα, τι είναι αυτό που ακούγεται; Σαν να χάνει από κάπου αέρα το αερόστατο! Κάτω φαίνεται η φουρτουνιασμένη θάλασσα, όμως το μέρος της προσγείωσης μοιάζει να είναι πολύ κοντά! Πρέπει να μειώσετε την ταχύτητα, για να μην προσκρούσετε όταν προσγειωθείτε! Να πετάξει γρήγορα κάθε ομάδα άλλες πέντε κάρτες! Τις λιγότερο σημαντικές! Γρήγορα! Έχετε μόνο δύο λεπτά μπροστά σας!»

Όταν τα παιδιά ολοκληρώσουν την απόφασή τους και μείνει με πέντε κάρτες η κάθε ομάδα, κλείστε τη δραστηριότητα με αναστοχασμό.

Συμβουλές

«Συγχαρητήρια! Φτάσατε ασφαλές στη χώρα του προορισμού σας χάρη στις πολύ γρήγορες αποφάσεις που πήρατε ως ομάδα να στερηθείτε κάποια πράγματα από τις αποσκευές σας! Για να δούμε, τι σας έχει απομείνει;». Καλέστε έναν ή μία εκπρόσωπο από κάθε ομάδα να ονοματίσει τις πέντε κάρτες που κράτησε η ομάδα και συντονίστε τη συζήτηση που θα προκύψει με ενδεικτικές ερωτήσεις, όπως:

«Πόσο δύσκολο ήταν να αποφασίσετε τι θα αφήσετε και γιατί;»

«Υπήρξαν διαφωνίες μέσα σε κάθε ομάδα και πώς τις λύσατε;»

«Όταν φτάσατε, πώς σας φάνηκαν οι επιλογές που κάνατε; Ποιες ανάγκες καλύπτουν τα πράγματα που καταφέρατε να έχετε μαζί σας κατά την προσγείωση;»

«Αν βρισκόσασταν ξανά στο ίδιο φανταστικό δίλημμα, έχοντας στη διάθεσή σας περισσότερο χρόνο, πώς θα διαχειριζόσασταν την κατάσταση; Ποια πράγματα θ' αφήνατε και ποια θα κρατούσατε;»

«Πώς συνδέεται αυτό το συμβολικό ταξίδι με την πραγματική καθημερινότητά σας;»

Ορισμένες από τις συνδέσεις που ενδέχεται να προκύψουν μέσω αυτής της δραστηριότητας είναι: η ανάγκη, η επιθυμία, η επιβίωση, η ασφάλεια, η διαπραγμάτευση.

Όλος ο κόσμος ένα χωριό!

Η εν λόγω δραστηριότητα έχει ως βασικό σκοπό να ευαισθητοποιήσει τα παιδιά για ζητήματα παγκόσμιου ενδιαφέροντος, καθώς και να τα βοηθήσει να αντιληφθούν την έννοια της παγκοσμιοποίησης με την παράθεση στοιχείων για τον πλανήτη Γη και τις καταναλωτικές συνήθειες των ανθρώπων.

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξοικειωθούν με τις έννοιες της παγκοσμιοποίησης και του υπερκαταναλωτισμού. • Να ευαισθητοποιηθούν για παγκόσμιου ενδιαφέροντος και δημογραφικής φύσης ζητήματα. • Να διασκεδάσουν και να συνεργαστούν μεταξύ τους.
Υλικά	Φύλλο εργασίας: «Όλος ο κόσμος ένα χωριό»
Δραστηριότητα	<p>Χωρίστε τα παιδιά σε δύο ομάδες. Ζητήστε από την κάθε ομάδα να βρει ένα όνομα γι' αυτή και να σας το ανακοινώσει. Δημιουργήστε ένα κλίμα υγιούς ανταγωνισμού, ευνοϊκού για τη συμμετοχή των παιδιών στη δραστηριότητα. Διευκρινίστε ότι, για τις ανάγκες του συγκεκριμένου παιχνιδιού, θα πρέπει να κάνουν μια αναγωγή του συνολικού πληθυσμού του πλανήτη μας σε εκατό κατοίκους. Σημειώστε τρεις στήλες στον πίνακα της τάξης, μία για κάθε ομάδα και μία για τα πραγματικά νούμερα αναγωγής στο χωριό των εκατό κατοίκων. Ξεκινήστε αμέσως το παιχνίδι ακολουθώντας τις εξής ενδεικτικές οδηγίες: «Αν, λοιπόν, ο κόσμος μας ήταν ένα μικρό χωριό εκατό κατοίκων, πόσοι από αυτούς μαντεύετε ότι θα ήταν γυναίκες ή κορίτσια; Πόσοι άντρες ή αγόρια;». Προχωρήστε με τις ερωτήσεις που θα βρείτε στο αντίστοιχο Φύλλο εργασίας έως ότου ολοκληρωθούν. Για να κρατήσετε ζωντανό το ενδιαφέρον των παιδιών καθ' όλη τη διάρκεια, μπορείτε ν' αφήσετε το στάδιο της αποκάλυψης των πραγματικών στοιχείων για το τέλος, αφού έχουν τεθεί όλες οι ερωτήσεις. Επίσης, προκαλέστε τις δύο ομάδες να επιλέξουν έναν ή μία εκπρόσωπο που θα έρχεται να σας λέει ψιθυριστά τη μαντεψιά τους κάθε φορά, ώστε να μην επηρεάζονται οι δύο ομάδες μεταξύ τους!</p> <p>Το παιχνίδι έχει το εξής σύστημα πόντων:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Όποια ομάδα βρίσκεται πιο κοντά στη σωστή απάντηση παίρνει πέντε (5) πόντους. • Όποια βρει ακριβώς την απάντηση παίρνει δέκα (10) πόντους. <p>Σε αυτό το σημείο, μπορείτε να κάνετε ένα με δύο παραδείγματα για να μην υπάρξει ανάγκη διευκρινίσεων ενώ παίζετε.</p> <p>Παρακάτω, δίνονται οι απαντήσεις στις ερωτήσεις που του Φύλλου εργασίας: «Όλος ο κόσμος ένα χωριό».</p> <p>Έστω ότι ο πλανήτης μας είναι ένα χωριό εκατό κατοίκων...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Το χωριό έχει 51 άνδρες και 49 γυναίκες. • Οι 30 ζουν σε κατοικίες που δεν πληρούν τις στοιχειώδεις συνθήκες διαβίωσης. • Οι 10 δεν έχουν πρόσβαση σε καθαρό νερό. • Οι 24 δεν έχουν ηλεκτρικό ρεύμα. • Οι 15 υποσιτίζονται. • Οι 37 δε γνωρίζουν ανάγνωση. • Οι 60 έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο. • Οι 5 θα πάνε στο πανεπιστήμιο.

	<ul style="list-style-type: none"> • Τα τελευταία δέκα χρόνια, σε μια γειτονιά του χωριού με το όνομα Ευρώπη, οι καταναλωτικές δαπάνες των κατοίκων αυξήθηκαν κατά 33%. • Τα τελευταία δέκα χρόνια, σε κάποιες πιο φτωχές γειτονιές του χωριού, οι καταναλωτικές δαπάνες των κατοίκων αυξήθηκαν κατά 65%. • Ο κάθε κάτοικος της γειτονιάς του χωριού με το όνομα «Ευρώπη», για το έτος 2018, πέταξε περίπου 445 κιλά οικιακών αποβλήτων. • Τα τελευταία πέντε χρόνια, τα νοικοκυριά σε μια άλλη γειτονιά του χωριού με το όνομα «Βόρεια Αμερική», έχουν αυξήσει την κατανάλωση ενέργειας κατά 30%. • Τα τελευταία πέντε χρόνια, οι κάτοικοι του χωριού αγοράζουν 10 φορές περισσότερα ηλεκτρικά και ηλεκτρονικά προϊόντα (τηλεοράσεις, υπολογιστές, κινητά τηλέφωνα). • Τα τελευταία είκοσι χρόνια, η ατμοσφαιρική ρύπανση και τα σκουπίδια στο χωριό έχουν αυξηθεί συνολικά κατά 20%. <p>Σύμφωνα με τον χρόνο που έχετε, μπορείτε να απευθύνετε όλες τις ερωτήσεις ή μέρος αυτών, ανάλογα με το τι κρίνετε ότι θα προκαλέσει το ενδιαφέρον και την έκπληξη των παιδιών.</p>
Αναστοχασμός	<p>«Τι σας άρεσε στο παιχνίδι; Τι σας δυσκόλεψε;», «Υπάρχει κάποιο στοιχείο που σας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση και γιατί;», «Ποια από αυτά τα στοιχεία σας θυμίζουν την πόλη ή τη χώρα σας;», «Βάσει των παραπάνω στοιχείων, τι συμπεράσματα βγάξετε για τον κόσμο μας;», «Πιστεύετε ότι αυτό το χωριό μοιάζει με τον κόσμο που ζούμε;».</p>
Συμβουλές	<p>Μπορείτε να ζητήσετε, είτε σε ομαδικό είτε σε ατομικό επίπεδο, να επιλεχθεί ένα στοιχείο που προκάλεσε το ενδιαφέρον των παιδιών. Αφού συζητήσετε και ανταλλάξετε απόψεις, προτρέψτε τα να κάνουν μια ευσύνοπτη εργασία στο σπίτι τους και να την παρουσιάσουν εντός σύντομου χρονικού διαστήματος στην τάξη. Στο τέλος κάθε παρουσίασης, προβείτε σε θετικά σχόλια απέναντι στην ομάδα ή στο παιδί που παρουσίασε και ζητήστε από τα υπόλοιπα παιδιά να θέσουν ερωτήσεις, προάγοντας τον διάλογο επί του θέματος.</p>

Ενότητα 3: Δικαιώματα και δεσμεύσεις

Συχνά, όταν μελετάμε τα Ανθρώπινα Δικαιώματα με ομάδες μαθητών, δίνουμε έμφαση στα δικαιώματα καθαυτά και αμελούμε την αναφορά στις υποχρεώσεις του καθενός μας για την προάσπισή τους. Στην παρούσα ενότητα, γίνεται μια προσπάθεια να δοθεί ίδια έμφαση τόσο στα δικαιώματα όσο και στις δεσμεύσεις, εφόσον πάνε χέρι χέρι.

Όλοι μας γεννιόμαστε με δικαιώματα, ανεξάρτητα από το ποιο είμαστε ή σε ποιο μέρος του κόσμου βρισκόμαστε. Αυτό δεν ήταν πάντα αυτονόητο. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου υπογράφηκε το 1948 για να κατοχυρώσει ακριβώς αυτή την αναφαίρετη συνθήκη. Αντίστοιχα, συντάχθηκε εξειδικευμένη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία έχει επικυρωθεί από την πλειονότητα των εθνών-κρατών.

Θα αναφερθούμε στους τέσσερις άξονες των δικαιωμάτων του ανθρώπου (επιβίωση, ανάπτυξη, προστασία και συμμετοχή) με διττό επιδιωκόμενο μαθησιακό αποτέλεσμα: : αφενός την εξοικείωση των παιδιών με όσα δικαιούνται και αφετέρου την ευαισθητοποίησή τους γύρω από τις δεσμεύσεις που έχουν απέναντι στον εαυτό τους και τους άλλους.

Παιχνίδι ενεργοποίησης

🕒 10'

Η μέθοδος της «παγωμένης εικόνας» αποτελεί θεατρική άσκηση κατά την οποία τα μέλη μιας ομάδας δημιουργούν, ατομικά ή σε σύνολο, μια «φωτογραφία» με αφετηρία ένα ερέθισμα που τους δίνεται. Οι συμμετέχοντες αποδίδουν στιγμές, συναισθήματα ή συμβολισμούς, διαμορφώνοντας ανάλογα τη στάση του σώματος και την έκφραση του προσώπου τους. Με αυτόν τον τρόπο, μπαίνουν βιωματικά στην καρδιά ενός θέματος, εν προκειμένω των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να ενεργοποιήσουν όλες τις αισθήσεις μέσα από την κίνηση. • Να έρθουν σε μια πρώτη βιωματική επαφή με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.
Υλικά	Χώρος για κίνηση, μουσική, καλή διάθεση
Δραστηριότητα	<p>Εξηγήστε στα παιδιά ότι θα παίξετε ένα παιχνίδι για να ζεσταθείτε και να προετοιμαστείτε για τις επόμενες δραστηριότητες. Δώστε σήμα να κινηθούν ελεύθερα στον χώρο, προς όλες τις κατευθύνσεις, με όποιο ύφος και ρυθμό θέλουν, αποφεύγοντας, ωστόσο, τις συγκρούσεις. Σταδιακά, ενθαρρύνετε να αυξήσουν την ταχύτητα. Αφού περάσει ένα λεπτό, προσθέστε και τη νέα οδηγία του παιχνιδιού: «Κάθε φορά που θα δίνω το σήμα, παγώνετε στη θέση σας και περιμένετε το επόμενο σήμα για να ξεκινήσετε ξανά». Όσο περνάει η ώρα, οι οδηγίες μπορούν να γίνουν περισσότερο συγκεκριμένες, προτρέποντας τα παιδιά να εκφραστούν. Παραδείγματος χάριν: «Μόλις δώσω σήμα, μείνετε σε μια παράξενη πόζα!», «Παγώστε σαν να βρίσκεστε στρυμωγμένοι μέσα στο λεωφορείο!», «Παγώστε σαν να ακούσατε μόλις το κουδούνι για το σχολάσμα!», «Παγώστε σαν να είστε κάτω από τη βροχή, χωρίς ομπρέλα», κ.ο.κ.</p> <p>Η άσκηση κλιμακώνεται όταν, στις επόμενες οδηγίες, ζητάτε από τα παιδιά να συνεργαστούν σε ζευγάρια ή μικρές ομάδες τριών-τεσσάρων ατόμων, π.χ.: «Παγώστε σαν να βοηθάτε κάποιον να περάσει τον δρόμο», «Παγώστε σαν να σώζετε κάποιον από φωτιά», «Παγώστε σαν να σηκώνετε κάποιον που μόλις έπεσε μπροστά σας», κ.ο.κ.</p> <p>Τέλος, η άσκηση κορυφώνεται όταν οι οδηγίες αφορούν όλη την ομάδα, για παράδειγμα: «Παγώστε σαν να είστε σε μια πορεία διαμαρτυρίας», «Παγώστε σαν να πανηγυρίζετε για κάτι που καταφέρατε όλοι μαζί», «Παγώστε σαν να κρύβεστε», «Παγώστε σαν να είστε σε σειρά για ένα συσσίτιο του Δήμου», κ.ο.κ.</p>
Συμβουλές	<p>Η μουσική υπόκρουση διευκολύνει πάντα τέτοια παιχνίδια, ειδικά όταν ο ενθουσιασμός προκαλεί φασαρία. Χρησιμοποιήστε τη μουσική, αντί για τη φωνή σας (π.χ. όποτε θέλετε να μιλήσετε, σταματήστε τη και τα παιδιά θα κάνουν ησυχία για να σας ακούσουν).</p> <p>Γνωρίζοντας τις ιδιαιτερότητες της τάξης σας, προσαρμόστε τις οδηγίες ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τους προβληματισμούς των μαθητών, πάντα σε σχέση με κάποιο ανθρώπινο δικαίωμα.</p>

Δικαιώματα σε κάδρο

Οι «παγωμένες εικόνες» γίνονται πολύ πιο δυνατές όταν είναι αποτέλεσμα συνεργασίας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, είναι δυνατόν να καθρεφτίσουν τα συναισθήματα και τις απόψεις του συνόλου ωθώντας σε διάλογο και καταλήγοντας, συχνά, σε ένα ηχηρό κοινωνικό σχόλιο. Η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου μέσω αυτής της μεθόδου γίνεται εφελκυστικό για ουσιαστικές συζητήσεις πάνω στα δικαιώματα, αλλά και τις δεσμεύσεις των ενεργών πολιτών.

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να επεξεργαστούν τα παιδιά τα ανθρώπινα δικαιώματα με βιωματικό τρόπο. • Να συνδέσουν τα δικαιώματα με τις δεσμεύσεις τους τόσο ως προς τον εαυτό τους όσο και ως προς την κοινότητα.
Υλικά	Φύλλο εργασίας: «Δικαιώματα»
Δραστηριότητα	<p>Εισαγωγικά, θα ήταν χρήσιμο να κάνετε μια σύντομη ανασκόπηση στην ιστορία της υπογραφής της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Λόγου χάρη: «Το 1939 ξέσπασε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος κατά τον οποίο πολλοί έχασαν τα σπίτια τους, τους ανθρώπους τους, την ίδια τους τη ζωή. Άλλοι έχασαν την ελευθερία τους, όχι για κάτι που έκαναν, αλλά γι' αυτό που ήταν. Πολλοί από αυτούς σκοτώθηκαν, αφού πρώτα βασανίστηκαν. Το 1948, τρία χρόνια μετά τη λήξη του πολέμου, τα έθνη ενώθηκαν με τον όρκο ότι η βία του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου δε θα επαναληφθεί. Συμφώνησαν, επίσης, ότι όλα τα ανθρώπινα όντα, ανεξαρτήτως θρησκείας, γλώσσας, βιολογικών χαρακτηριστικών, οικονομικής κατάστασης και κοινωνικής θέσης, έχουν τα ίδια αναφαίρετα δικαιώματα. Στο πλαίσιο αυτό, οι διαφορές δε θα έχουν πια σημασία. Έτσι, δημιουργήθηκε η ανάγκη για τη σύναψη μιας Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα».</p> <p>Αφιερώστε λίγο χρόνο για να συζητήσετε ποια στοιχεία ενδέχεται να διαφοροποιούν τους ανθρώπους και, συχνά, να τους διαχωρίζουν. Στη συνέχεια, καλέστε τα παιδιά να χωριστούν σε τέσσερις ομάδες και αναθέστε σε κάθε ομάδα μια κατηγορία από τη Διακήρυξη (από αυτές που αναφέραμε στην εισαγωγή της ενότητάς μας, δηλαδή επιβίωση, ανάπτυξη, προστασία και συμμετοχή). Κάθε ομάδα επιλέγει ένα άρθρο από την κατηγορία που έχει στα χέρια της και, εντός πέντε λεπτών, στήνει μια ομαδική «φωτογραφία» που απεικονίζει το μήνυμα και την ουσία του άρθρου.</p> <p>Όταν όλες οι ομάδες είναι έτοιμες, καλούνται να παρουσιάσουν την ομαδική «φωτογραφία» τους στις υπόλοιπες τρεις. Οι άλλες ομάδες, ως θεατές, χρειάζεται να βρουν ποιο είναι το δικαίωμα που αποτυπώνεται στην ομαδική «φωτογραφία» και σε ποια από τις ευρύτερες κατηγορίες ανήκει. Η ομάδα που παρουσιάζει κάθε φορά μπορεί να «ξεπαγώσει» μόνο αφότου έχουν μαντέψει οι θεατές. Επιβεβαιώνει ποιο ήταν το άρθρο και η κατηγορία που απεικόνισε και αποκαλύπτει τα υπόλοιπα άρθρα της κατηγορίας.</p>
Αναστοχασμός	«Γιατί πιστεύετε ότι κάναμε αυτή την αναπαράσταση;», «Ποιο μήνυμα πιστεύετε ότι θέλει να μας περάσει;», «Ποιος προστατεύει τα δικαιώματά μας;», «Ποιος είναι ο δικός μας ρόλος σε αυτό;», «Σε τι μας βοηθάει το να γνωρίζουμε τα δικαιώματά μας;», «Έχουμε μόνο δικαιώματα;», «Ποιον/ποιους βοηθάμε με το να προασπίζουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα;».

Ο αναστοχασμός μπορεί να κλείσει με τον εκπαιδευτικό να αναφέρει: «Το να γνωρίζουμε τα δικαιώματα και τις δεσμεύσεις μας μάς βοηθάει να τα υπερασπιζόμαστε, αλλά και να γινόμαστε ενεργοί πολίτες δημιουργώντας ένα καλύτερο παρόν και μέλλον για εμάς και τους άλλους».

Ο θησαυρός των δικαιωμάτων

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να αντιληφθούν την ανισότητα στην κατανομή των φυσικών αγαθών. • Να προβληματιστούν γύρω από αυτή την ανισότητα.
Υλικά	1 πακέτο μακαρόνια (τύπου Νο2 τρυπητό) ή 1 πακέτο όσπρια (τύπου φασόλια/γίγαντες)
Δραστηριότητα	<p>Το παιχνίδι χωρίζεται σε τρεις φάσεις. Για την Α΄ φάση, ζητήστε από τα παιδιά να σχηματίσουν ένα κύκλο. Έπειτα, τοποθετήστε στη μέση του κύκλου το κλειστό πακέτο μακαρόνια/όσπρια. Εξηγήστε ότι, από 'δω και στο εξής, το πακέτο θα αποτελεί ένα μεγάλο θησαυρό, οτιδήποτε μπορεί να σημαίνει αυτό για το καθένα. Δώστε λίγο χρόνο να σκεφτούν σιωπηλά τι είναι «θησαυρός» για εκείνα. Πείτε τους ότι, με το που θα δοθεί το σύνθημα από εσάς (π.χ. ένα παλαμάκι), όποιος θέλει τον θησαυρό μπορεί να τον διεκδικήσει και να τον πάρει. Έπειτα, παρατηρήστε αμίλητοι τον κάτοχο του θησαυρού κι αποφύγετε οποιοδήποτε σχόλιο ή, ακόμη, απάντηση σε πιθανή ερώτηση από τα υπόλοιπα παιδιά. Συνεχίστε με τη Β΄ φάση του παιχνιδιού. Τοποθετήστε ξανά τον θησαυρό στη μέση του κύκλου, αυτή τη φορά βγάζοντας τα μακαρόνια/όσπρια από το πακέτο και επαναλάβετε τη διαδικασία, με τις ίδιες οδηγίες και τις ίδιες συνθήκες παρατήρησης αμέσως μετά. Τέλος, περάστε στη Γ΄ φάση του παιχνιδιού. Τοποθετήστε για τελευταία φορά τον θησαυρό στη μέση του κύκλου, σκορπώντας τον με τέτοιο τρόπο ώστε κάθε παιδί να έχει εύκολη πρόσβαση σε τουλάχιστον ένα μακαρόνι/όσπριο και εμφανίστε ως θησαυρό τόσα μακαρόνια/όσπρια, όσα κι ο αριθμός των παιδιών (δηλαδή σε ομάδα είκοσι παιδιών, ο θησαυρός για την Γ΄ φάση είναι μόνο 20 μακαρόνια/όσπρια).</p>
Αναστοχασμός	«Τι σας έκανε εντύπωση από το παιχνίδι;», «Θυμηθείτε τις τρεις φάσεις του παιχνιδιού. Πώς νιώσατε σε κάθε φάση;», «Ποιες ήταν οι πρώτες σας σκέψεις πριν και μετά τις οδηγίες σε κάθε φάση του παιχνιδιού; Για ποιο λόγο;», «Πώς νιώσατε για τον/τους "νικητή/νικητές" του θησαυρού και για τις τρεις φάσεις του παιχνιδιού;», «Ποιος ήταν για τον καθένα από εσάς ο θησαυρός (καταγράψτε τις απαντήσεις των παιδιών, π.χ. χρήματα, φαγητό, νερό, υγεία, φιλία, κτλ.);», «Συμφωνείτε ότι για όλους τους ανθρώπους αυτά που καταγράψαμε αποτελούν θησαυρό; Για ποιο λόγο;», «Αν αποτελούν για όλους τους ανθρώπους θησαυρό, ποιος πιστεύετε ότι είναι ο δίκαιος τρόπος μοιράσματος του; Για ποιο λόγο;», «Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε εμείς για να διασφαλίσουμε ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν ίση πρόσβαση στον θησαυρό;».

Κάνε τη διαφορά με το πορτοφόλι σου

Η δραστηριότητα αυτή έχει ως βασικό σκοπό την κινητοποίηση του αισθήματος κοινωνικής ευθύνης των παιδιών, φέρνοντάς τα σε επαφή με παραδείγματα από ενδιαφέρουσες πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την ηθική και την κοινωνική προέκταση της οικονομίας.

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να ευαισθητοποιηθούν αναφορικά με την κοινωνική τους ευθύνη. • Να εξοικειωθούν με τα παραδείγματα ηθικής κατανάλωσης, δίκαιου εμπορίου και δανεισμού και να εμπνευστούν από αυτά.
Υλικά	Φύλλο εργασίας: «Διαφορετικές πρωτοβουλίες»
Δραστηριότητα	<p>Χωρίστε τα παιδιά σε τρεις ομάδες. Κόψτε τις τρεις κάρτες του αντίστοιχου φύλλου εργασίας και δώστε στην κάθε ομάδα από μία διαφορετική κάρτα. Ζητήστε να τη διαβάσουν και να τη συζητήσουν. Βοηθήστε τη διαδικασία σύνδεσης των παιδιών δίνοντας διευκρινίσεις σε όποια σημεία κρίνετε ότι είναι αναγκαία.</p> <p>Όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία κατανόησης και συζήτησης των καρτών από τις ομάδες, ζητήστε από την κάθε ομάδα να παρουσιάσει στην τάξη την πρωτοβουλία που επέλεξε. Στο τέλος κάθε παρουσίασης, δώστε θετική ανατροφοδότηση στην ομάδα που παρουσίασε και ζητήστε από τις υπόλοιπες να θέσουν ερωτήσεις, προάγοντας έτσι τη συζήτηση επί του θέματος.</p>
Αναστοχασμός	<p>«Πώς σας φάνηκαν όσα διαβάσατε;», «Ποια πρωτοβουλία σας άρεσε περισσότερο και γιατί;», «Πιστεύετε ότι τέτοιες πρωτοβουλίες είναι εφικτό να φέρουν αποτελέσματα; Με ποιον τρόπο;», «Πώς μπορούμε εμείς να τις υποστηρίξουμε;», «Γνωρίζετε αντίστοιχες πρωτοβουλίες που έχουν γίνει στη χώρα ή την περιοχή μας;», «Μπορείτε να σκεφτείτε ιδέες για να ξεκινήσετε και να υλοποιήσετε τέτοιου είδους πρωτοβουλίες;».</p>

Επιπλέον ιδέες

Αναφέρετε περιπτώσεις παιδιών-ενεργών πολιτών που κατάφεραν, γνωρίζοντας τα δικαιώματα και τις δεσμεύσεις τους, να αλλάξουν το περιβάλλον τους μέσα από οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες που οργάνωσαν, όπως οι παρακάτω:

«ΕΝΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ...ΑΛΛΙΩΣ»

<http://bit.ly/2vonesX>

Οι μαθητές της Ε΄ τάξης του 2ου Δημοτικού Σχολείου Ρεθύμνου, λειτουργώντας ως ενεργοί πολίτες, πρότειναν τη μετατροπή ενός εγκαταλελειμμένου περιπτέρου σε ανοιχτή, ανταλλακτική βιβλιοθήκη ζητώντας την αρωγή της Σχολής Αρχιτεκτόνων του Πολυτεχνείου Κρήτης και του δημάρχου της πόλης τους.

«ΛΙΟΜΑΖΩΜΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ!»

<http://bit.ly/38So0wH>

Οι μαθητές του 3ου Δημοτικού Σχολείου Ζωγράφου, σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς αλλά και τον Δήμο Ζωγράφου, οργάνωσαν και υλοποίησαν μια δράση στο πλαίσιο της οποίας μάζεψαν τις ελιές από τα δέντρα του σχολικού τους κήπου και στη συνέχεια τις συσκευάσαν και τις διέθεσαν, βοηθώντας όσους είχαν ανάγκη. Ρωτήστε τα παιδιά το εξής: «Ποιο δικαίωμα υπερασπίζονται τα παιδιά, ως ενεργοί πολίτες, στις παραπάνω δράσεις;».

Προαιρετικά, η ενότητα ολοκληρώνεται με προβολή video, εάν θέλετε να μελετήσετε σε βάθος τις επιπτώσεις του υπερκαταναλωτισμού παγκοσμίως. Πώς οι επιθυμίες μιας περιοχής σε μία γωνιά του κόσμου είναι δυνατόν να επηρεάσουν τις συνθήκες ζωής σε μια άλλη περιοχή, σε κάποιο άλλο μέρος του πλανήτη;

ΤΡΕΪΛΕΡ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ:

«ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ: Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ»

<http://bit.ly/2U2Qfot>

Η παράνομη ανακύκλωση των ηλεκτρονικών συσκευών αποτελεί μια τοξική επιχείρηση σε παγκόσμια κλίμακα. Το ντοκιμαντέρ φτάνει ως την Γκάνα με τον ειδικό δημοσιογράφο σε θέματα περιβάλλοντος, Mike Anane, να ερευνά τα αίτια της μετατροπής της χώρας του σε χωματερή ηλεκτρονικών αποβλήτων των ανεπτυγμένων χωρών.

Η ΒΡΩΜΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ...

<http://bit.ly/2GyfsPO>

Το βίντεο παρουσιάζει ένα «νησί» που ανακάλυψαν δύτες κοντά στην Καραϊβική και το οποίο αποδεικνύει το τραγικό αποτέλεσμα του υπερκαταναλωτισμού των αναπτυγμένων χωρών. Η ιδιαιτερότητα του νησιού αυτού έγκειται στο ότι έχει αποκτήσει το σχήμα του από σκουπίδια!

Ενότητα 4:

Στοχοθέτηση και προϋπολογισμός

Η αρχή είναι το ήμισυ του παντός - αρκεί να έχεις ονειρευτεί πού θες να φτάσεις! Για πολλούς ανθρώπους είναι δύσκολο να θέτουν στόχους, ειδικά ως μέλη μιας ομάδας, ενώ, ακόμη κι αν βρουν το κεντρικό επιδιωκόμενο αποτέλεσμα ή σκοπό, δυσκολεύονται να οργανώσουν τα επιμέρους βήματα που απαιτούνται για να τον επιτύχουν.

Σε αυτή την ενότητα, επικεντρωνόμαστε στη σπουδαιότητα της στοχοθέτησης και του προϋπολογισμού ως βασικά μέρη του σχεδιασμού ενός συγκεκριμένου και σωστά δομημένου πλάνου οικονομικής δράσης. Θα παρακινήσουμε τα παιδιά να φανταστούν μια δράση οικονομικής και κοινωνικής ευθύνης και ν' αναζητήσουν τις κατάλληλες ενέργειες για την υλοποίησή της.

Βήματα προς την αποτελεσματική στοχοθέτηση

Η παρακάτω δραστηριότητα είναι βασισμένη στο μοντέλο στοχοθέτησης S.M.A.R.T.. Το συγκεκριμένο εργαλείο αποτελεί ένα σύνολο κανόνων και κριτηρίων για τον σχεδιασμό και τη θέσπιση επιτυχημένων στόχων. Μέσω της εφαρμογής του, τα παιδιά θα εξοικειωθούν με τη διαδικασία της στοχοθέτησης, ώστε να εκπληρώνουν τις επιθυμίες τους και να καλύπτουν τις ανάγκες τους. Η διαδικασία αυτή διαπνέεται από ευθύνη προς τον εαυτό και την κοινότητα στην οποία ανήκουν.

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίσουν τους βραχυπρόθεσμους ατομικούς και ομαδικούς στόχους που σχετίζονται με την κοινωνική ευθύνη. • Να μάθουν τα σωστά βήματα για τη δημιουργία αποτελεσματικών στόχων. • Να αντιληφθούν τη στοχοθέτηση ως ένα μέσο βελτίωσης του εαυτού, αλλά και της κοινότητας.
Υλικά	Φύλλο εργασίας: «Αποτελεσματική στοχοθέτηση», μαρκαδόροι, φύλλα χαρτιού (τύπου A4)
Δραστηριότητα	<p>Θα ήταν χρήσιμη μια σύντομη αναφορά στα μαθησιακά αποτελέσματα της δραστηριότητας με παράλληλη εξήγηση των βημάτων που θα ακολουθήσετε προκειμένου να θέσετε αποτελεσματικούς στόχους. Τα παιδιά δημιουργούν τέσσερις ομάδες και, για σύντομο χρονικό διάστημα, προχωρούν σ' ένα καταγισμό ιδεών γύρω από τους στόχους που θέλουν να πετύχουν. Διευκρινίστε ότι οι βραχυπρόθεσμοι πόθοι -στόχοι είναι εκείνοι που μπορούν να εκπληρωθούν κατά τη διάρκεια ενός σχολικού έτους ή και λιγότερο.</p> <p>Οι επιθυμίες-στόχοι των ομάδων θα πρέπει να ξεκινούν με τη φράση «θέλουμε να...». Κατόπιν κοινής απόφασης, θα γράψουν έναν κοινό τους πόθο-στόχο. Στο σημείο αυτό, θυμίστε τη δραστηριότητα με το αερόστατο (Ενότητα 2) και τι αποκόμισαν από αυτή, καθώς και τα παραδείγματα ενεργών μαθητών πολιτών από την ενότητα των δικαιωμάτων (Ενότητα 3). Έτσι, εμπνέουμε τα παιδιά ώστε να παράγουν επιθυμίες-στόχους που να συνδέονται με τις πραγματικές τους ανάγκες και, ταυτόχρονα, να ικανοποιούν το αίσθημα κοινωνικής ευθύνης.</p> <p>Αφού γίνουν οι απαραίτητες αναφορές και δώσουμε χρόνο στις ομάδες να συζητήσουν και να γράψουν την επιθυμία τους σε ένα πρόχειρο φύλλο χαρτιού τύπου A4, μοιράστε τους το αντίστοιχο Φύλλο εργασίας, το οποίο περιέχει κάποια από τα βασικά κριτήρια και βήματα για τον σχεδιασμό αποτελεσματικών στόχων.</p> <p>Δώστε τις αναγκαίες διευκρινίσεις σε τυχόν απορίες και ζητήστε από τα παιδιά να αναδιατυπώσουν την επιθυμία τους ακολουθώντας βήμα βήμα τα στάδια του μοντέλου. Όταν ολοκληρώσουν την αναδιατύπωση του στόχου τους, προτρέψτε τα να τον καθαρογράψουν στον προτεινόμενο χώρο του Φύλλου εργασίας.</p> <p>Τέλος, καλέστε κάθε ομάδα να παρουσιάσει στην τάξη τον νέο στόχο που δημιούργησε και συζητήστε τους όλοι μαζί.</p>

Αναστοχασμός

«Πώς σας φάνηκε αυτό το εργαλείο;», «Βοήθησε στο να εκφράσετε καλύτερα τους στόχους σας;», «Πόσο πιο εύκολο ή δύσκολο είναι να τους επιτύχετε τώρα σε σχέση με την πρώτη προσπάθεια που κάνατε;», «Μπορείτε να εντοπίσετε γιατί συνέβη αυτό;».

Συνοψίζοντας τις απαντήσεις των παιδιών και επιβραβεύοντας την προσπάθειά τους σε μια δύσκολη άσκηση όπως αυτή, κλείνουμε τη δραστηριότητα τονίζοντας ότι όσο πιο σωστά θέτουμε ένα στόχο τόσο πιο κοντά φτάνουμε στο επιθυμητό αποτέλεσμα.

Συμβουλές

Το S.M.A.R.T. είναι τα αρχικά για τους όρους: Specific (συγκεκριμένος), Measurable (μετρήσιμος), Achievable (εφικτός), Realistic (ρεαλιστικός), Timely (χρονικά προσδιορισμένος). Θα ωφελήσει τα παιδιά να γνωρίζουν το νόημα της συντομογραφίας για να κατανοήσουν καλύτερα το μοντέλο.

Αγκώνες συνεργασίας

Η ακόλουθη δραστηριότητα είναι μια κινητική άσκηση και αποτελεί μια ιδιαίτερη εμπειρία για τους συμμετέχοντες τόσο σε βιωματικό όσο και σε συμβολικό επίπεδο για δημιουργικό αναστοχασμό. Σκοπός είναι η ανάδειξη της αξίας της συνεργασίας και η σύνδεσή της με την αποτελεσματική στοχοθέτηση.

*Η δραστηριότητα αυτή λειτουργεί ως συνέχεια της προηγούμενης.

Μαθησιακά αποτελέσματα	• Να συνδέσουν την αξία της συνεργασίας με την αποτελεσματική στοχοθέτηση.
Υλικά	Συμπληρωμένο από την προηγούμενη δραστηριότητα το Φύλλο εργασίας: «Αποτελεσματική στοχοθέτηση»
Δραστηριότητα	Τα παιδιά παραμένουν στις ίδιες ομάδες με την προηγούμενη δραστηριότητα και καλούνται να ορίσουν έναν εκπρόσωπο της ομάδας. Αφού συναποφασίσουν κι επιλέξουν τους εκπροσώπους τους, ζητήστε από αυτούς να έρθουν στο κέντρο του χώρου κρατώντας τα φύλλα εργασίας με τους παραγόμενους στόχους της ομάδας. Τα υπόλοιπα παιδιά σχηματίζουν ένα μεγάλο κύκλο γύρω τους. Όταν δημιουργηθεί ο κύκλος, πείτε τους να ακουμπήσουν κάτω τα φύλλα εργασίας με τους στόχους έτσι ώστε να σχηματιστεί στο δάπεδο ένας μεγάλος νοητός σταυρός κοντά στα όρια του κύκλου. Στη συνέχεια, βάλτε τους εκπροσώπους των ομάδων να σταθούν στο κέντρο του σταυρού και να πιαστούν από τους αγκώνες κοιτώντας προς τους συμμαθητές τους. Αφού «δεθούν» μεταξύ τους και, χωρίς να τους δώσουμε βοηθητικές οδηγίες, ζητήστε τους να παραμείνουν «δεμένοι» και να προσπαθήσουν να πιάσουν τα φύλλα με τους στόχους της ομάδας τους όσο πιο γρήγορα γίνεται! «Είστε έτοιμοι; 1,2,3... πάμε!».

Αναστοχασμός	<p>Αφού ολοκληρωθεί η άσκηση, μέσα σε ένα εύθυμο κλίμα, επιβραβεύουμε τα παιδιά για την προσπάθεια και τη συμμετοχή τους, όποιο κι αν είναι το αποτέλεσμα και προχωρούμε σε μερικές από τις ακόλουθες ερωτήσεις:</p> <p><i>«Τι σας άρεσε σ' αυτή τη δραστηριότητα;», «Τι αποκομίσατε από τη συγκεκριμένη δραστηριότητα;», «Πού μπορεί να σας φανούν χρήσιμα αυτά που βιώσατε στη δραστηριότητα;».</i></p> <p>Κάνοντας μια περίληψη των απαντήσεων, κλείνουμε τη συζήτηση τονίζοντας ότι είναι εξαιρετικά σημαντικό όχι μόνο να θέτουμε σωστούς στόχους από κοινού, αλλά και να συνεργαζόμαστε ώστε να τους πετυχαίνουμε. Πολλές φορές, όταν αναφερόμαστε στη διαχείριση έργων (project management), χρησιμοποιούμε τον όρο «πιάνω» τους στόχους μου. Αυτός ο συμβολισμός θα λειτουργήσει ως έναυσμα στην άσκησή μας, όπου τα παιδιά-εκπρόσωποι καλούνται να πιάσουν τα χαρτιά με τους στόχους της ομάδας.</p>
Συμβουλές	<p>Είναι πιθανό, στην αρχή της δραστηριότητας, τα παιδιά να μη συνεργαστούν και το καθένα να πηγαίνει προς την κατεύθυνση του στόχου που εκπροσωπεί. Το αφήνουμε να συμβεί, επειδή αυτό θα μας εξασφαλίσει χρήσιμο υλικό για τη διαδικασία του αναστοχασμού.</p>

Μαθαίνοντας τον προϋπολογισμό

Οι προσομοιώσεις, όπως και τα παιχνίδια ρόλων, σαν τεχνικές διδασκαλίας, συνδυάζουν την ενεργό συμμετοχή με τη συνεργατική και βιωματική μάθηση στο πλαίσιο μιας εκπαιδευτικής δραστηριότητας που απεικονίζει μια πραγματική κατάσταση. Οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να εμπλακούν σωματικά και πνευματικά στη διαδικασία μάθησης, να εκφράσουν τις αντιλήψεις τους εντός ενός ασφαλούς επιστημονικού πλαισίου και να οικοδομήσουν τη γνώση τους πάνω σε δύσκολες, αφηρημένες και σύνθετες έννοιες της οικονομίας. Μέσα από ένα τέτοιο παιχνίδι προσομοίωσης, οι μαθητές θα γνωρίσουν την έννοια του οικονομικού προϋπολογισμού.

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίσουν τις αρχές του οικονομικού προϋπολογισμού. • Να εξασκηθούν στην τιμολόγηση. Να συνδέσουν την αξία της συνεργασίας με την αποτελεσματική στοχοθέτηση.
Υλικά	<p>Συμπληρωμένο από την προηγούμενη δραστηριότητα το Φύλλο εργασίας: «Φόρμα προϋπολογισμού»</p>

Δραστηριότητα	<p>Ωθήστε τα παιδιά στον σχηματισμό τριών ομάδων και ανακοινώστε τους τα ευχάριστα νέα: <i>«Ο Αflatouπ έχει γενέθλια σε μία εβδομάδα κι εμείς θα ετοιμάσουμε το πάρτι του! Τι λέτε; Θα οργανωθούμε; Έχουμε να προετοιμάσουμε το κέρασμα, τη διακόσμηση της τάξης και, φυσικά, να σκεφτούμε τι δώρο θα του κάνουμε! Για να προλάβουμε να φέρουμε εις πέρας τον στόχο μας, προτείνω να μοιράσουμε τις επιμέρους δουλειές, δηλαδή η μία ομάδα να αναλάβει την οργάνωση του κέρασματος, η δεύτερη την επιλογή και απόκτηση του δώρου και η τρίτη τη διακόσμηση της τάξης. Έτοιμοι; Κάθε ομάδα μπορεί να ξεκινήσει φτιάχνοντας μια λίστα με όσα θα χρειαστεί».</i> Ενώ θα ανταλλάσσουν ιδέες σχετικά με τα απαιτούμενα υλικά, τα ενθαρρύνετε να διευρύνουν την ποικιλία των αγαθών που θα βάλουν στη λίστα τους. Έτσι, θα βρεθούν μετέπειτα μπροστά στην ανάγκη επιλογής όπου και θα χρειαστεί αφενός να λάβουν στα υπόψη τον προϋπολογισμό και αφετέρου να προτάξουν την έννοια της ιεράρχησης. Αφότου ολοκληρώσουν τις λίστες τους, ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα παρουσιάζει στους υπόλοιπους συμμαθητές του τη δική του, ανάλογα με την εργασία που έχει αναλάβει η ομάδα του – κέρασμα, διακόσμηση, δώρο.</p> <p>Επόμενο βήμα στη στοχοθέτηση και την υλοποίηση του έργου είναι ο προϋπολογισμός: <i>«Ελάτε, τώρα, να δούμε πού θα αναζητήσουμε όσα θα χρειαστούμε και σε ποιες ενέργειες θα προχωρήσουμε για να τα εξασφαλίσουμε (να τα αγοράσουμε, να ζητήσουμε εθελοντική βοήθεια από κάποιον, να τα δημιουργήσουμε/κατασκευάσουμε, κτλ.)».</i> Αφιερώστε λίγα λεπτά για να ακούσετε όλες τις ιδέες των παιδιών και μετά παρουσιάστε τους το εργαλείο που μπορεί να τα βοηθήσει: <i>«Έχω μαζί μου μια φόρμα προϋπολογισμού. Ρίξτε της μια ματιά και στη συνέχεια η κάθε ομάδα θα πρέπει να συμπληρώσει τη δική της φόρμα για την εργασία που έχει αναλάβει. Όπου δεν έχετε τις απαραίτητες γνώσεις, αφήστε το κενό και θα το συμπληρώσετε αφού κάνετε μια έρευνα αγοράς. Μην ανησυχείτε, έχουμε μια εβδομάδα μπροστά μας μέχρι το πάρτι!».</i> Μόλις τα παιδιά επιστρέψουν με τη φόρμα συμπληρωμένη, αποκαλύψτε τους ότι υπάρχει περιορισμός στα χρήματα που μπορείτε να διαθέσετε: <i>«Ξέχασα να σας πω ότι έχουμε συνολικά πενήντα ευρώ στη διάθεσή μας. Πώς προτείνετε να συνεργαστούν οι τρεις ομάδες δεδομένου του χρηματικού ποσού που έχετε τη δυνατότητα να ξοδέψετε;».</i></p>
Αναστοχασμός	<p>Η συζήτηση αναστοχασμού προτείνεται να κινηθεί σε όλους τους σχετικούς άξονες: έρευνα αγοράς, προϋπολογισμός, περιορισμός πόρων και εύρεση εναλλακτικών, προτεραιότητες, σχέση τιμής-ποιότητας, πραγματικά έξοδα.</p> <p><i>«Γιατί νομίζετε ότι σας πρότεινα να συμπληρώσετε ένα φύλλο προϋπολογισμού; Πού σας φάνηκε χρήσιμος;», «Τι σας δυσκόλεψε συμπληρώνοντας το φύλλο προϋπολογισμού;», «Τι συμπεράσματα βγάλατε κάνοντας την έρευνα αγοράς;», «Τι μπορείτε να κάνετε ή τι κάνατε όταν υπήρξε έλλειψη κάποιου προϊόντος;», «Τι θα μπορούσατε να κάνετε αν τα χρήματα ήταν ακόμη λιγότερα;», «Πόσο πιστεύετε ότι επηρεάζει το κόστος, την ποιότητα των προϊόντων που επιλέξατε;», «Πώς σκέφτεστε να προχωρήσετε τώρα, βάσει του προϋπολογισμού και του διατιθέμενου προς δαπάνη ποσού;».</i></p>
Συμβουλές	<p>Για να γίνει κτήμα των παιδιών η έννοια και, κυρίως, η χρησιμότητα του προϋπολογισμού, καλύτερα αποφύγετε να δώσετε έτοιμες απαντήσεις (π.χ. πόσο κοστίζει ένα πακέτο πατατάκια ή μια συσκευασία με εορταστικές γιρλάντες). Απεναντίας, ενθαρρύνετε τα παιδιά να πραγματοποιήσουν έρευνα αγοράς (είτε άμεση –στο κυλικείο του σχολείου ή σε κάποιο κατάστημα της γειτονιάς– είτε έμμεση – με τη βοήθεια κάποιου ενήλικα ή μέσω πλοήγησης στο διαδίκτυο).</p>

Ενότητα 5: Ανάπτυξη και διαχείριση πόρων

Προχωρώντας στην υλοποίηση ενός στόχου ή ονείρου είναι πολύ σημαντικό να μπορούμε να αναζητούμε και να αναγνωρίζουμε τα δυνατά μας σημεία σε όλους τους τομείς, δηλαδή τους άυλους διαθέσιμους πόρους μας. Αυτοί μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αρχικό κεφάλαιο για να σχεδιάσουμε τα βήματά μας προς τον τελικό στόχο.

Υπάρχει διάχυτη η εντύπωση ότι οι πόροι που συνήθως αναζητούμε αφορούν μόνο υλικά μέσα (χρήματα, αγαθά, κτλ.). Είναι, όμως, μόνο έτσι; Σε αυτή την ενότητα, θα βοηθήσουμε τα παιδιά να εντοπίσουν τις διαφορετικές κατηγορίες πόρων [υλικοί, οικονομικοί, φυσικοί, ανθρωπίνι, κοινωνικοί (π.χ. ύπαρξη κοινωνικών δικτύων), πνευματικοί (π.χ. δεξιότητες)].

Στη συνέχεια, για να εξασφαλίσουμε την αέναη διαθεσιμότητα των πόρων, είναι επιτακτική ανάγκη να μάθουμε τρόπους αποταμίευσης, διαχείρισης και ανάπτυξής τους, καθώς η εκτεταμένη χρήση τους οδηγεί στην εξάντλησή τους.

Τι είναι οι πόροι και πόσοι υπάρχουν;

Ο καταιγισμός ιδεών (brainstorming) είναι ένα εκπαιδευτικό εργαλείο μέσω του οποίου όλοι μαζί οι μαθητές ανακαλούν προϋπάρχουσες αντιλήψεις πάνω σ' ένα θέμα δίχως το άγχος και τον φόβο της κριτικής ή το βάρος του «σωστού» και του «λάθους». Επιδιώκουμε την διερεύνηση των ποικίλων διαστάσεων μιας θεματικής, την αποσαφήνιση τυχόν παρανοήσεων κι η αξιοποίηση όλων όσων ακούγονται σε μεταγενέστερα στάδια της διεργασίας.

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να ανακαλύψουν ότι υπάρχουν πολλών ειδών πόροι, όχι μόνο υλικοί. • Να συνδέσουν τις ανάγκες του στόχου τους με τους πόρους που διαθέτουν. • Να ενισχυθεί η συνεργασία. • Να αναδυθεί η σημασία των κοινωνικών δικτύων.
Υλικά	Χώρος για εργασία σε ομάδες, Φύλλο εργασίας: «Φόρμα προϋπολογισμού», οι ανάγκες που είχατε αναφέρει στην Ενότητα 2.
Δραστηριότητα	<p>Συνεχίζει από την προηγούμενη δραστηριότητα, από το σημείο που τους αποκαλύφθηκε ο σημαντικός περιορισμός των χρημάτων που έχουν στη διάθεσή τους για να οργανώσουν το πάρτι του Αflatoun. «Αλήθεια, θυμίστε μου, πόσα χρήματα χρειάζοσασταν για να οργανώσετε το πάρτι; Άρα, πόσα σας λείπουν, δεδομένου ότι έχετε στη διάθεσή σας πενήντα ευρώ; Ελάτε να δούμε πώς θα μπορούσαμε να καλύψουμε αυτό το έλλειμα. Πείτε μου κάποια ιδέα, τι σκέφτεστε;». Αφιερώστε μέχρι δύο λεπτά σ' αυτό τον σύντομο καταιγισμό ιδεών. Αν τα παιδιά δεν καταθέσουν ιδέες, μπορείτε να τα κινητοποιήσετε με ορισμένες ενδεικτικές ερωτήσεις, όπως:</p> <p>«Ποια απ' όσα χρειάζεστε τα έχετε ήδη;», «Σε ποιους μπορείτε ν' απευθυνθείτε για όσα δεν έχετε;», «Πώς μπορείτε να εξασφαλίσετε αυτά που χρειάζεστε, αν και δεν έχετε τα απαιτούμενα χρήματα;»</p>
Αναστοχασμός	«Ας επιστρέψουμε στη φόρμα προϋπολογισμού να συμπληρώσουμε τα τελικά στοιχεία», «Ποια βήματα κρατάμε για την οργάνωση του πάρτι;», «Ποιους πόρους χρειάζομαστε για να ολοκληρώσουμε την εργασία που έχουμε αναλάβει;», «Και τέλος, ποιους θα καλέσουμε στο πάρτι; :-)».
Συμβουλές	Σαν επιπλέον βήμα, ζητήστε από τα παιδιά να κοιτάξουν τα έντυπα του προϋπολογισμού, όπου έχουν καταγράψει τους πόρους που έχουν κι αυτούς που θα χρειαστούν. Αφαιρέστε έναν υπάρχων πόρο από κάθε ομάδα και προσπαθήστε να είναι υλικός στη μία, στην άλλη ανθρωπίνος κ.ο.κ.. Πείτε τους να βρουν τρόπους για να εξασφαλίσουν τους πόρους που τους αφαιρέσατε, με οποιοδήποτε μέσο θεωρούν απαραίτητο (π.χ. διαφήμιση, δανεισμός, ανάπτυξη εκ νέου, συνεργασία με τις άλλες ομάδες κ.ο.κ.).

Χρήματα και πόροι!

Η τεχνική του «Image Theatre» μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο ως άσκηση ενεργοποίησης όσο και ως στρατηγική και εργαλείο πρωτογενούς δημιουργίας, δίνοντας παραστατικότητα στις έννοιες και μια θεατρική ένταση σε κάθε άσκηση. Μπορεί να λειτουργήσει είτε ως παγωμένη εικόνα (still image) είτε ως δυναμική εικόνα (living image) όπου η ομάδα ξεκινάει ως ακίνητη εικόνα κι έπειτα ξεπαγώνει, περνώντας από τη στατικότητα στην κίνηση.

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να καταλάβουν ποιοι μη οικονομικοί και κοινοτικοί πόροι μπορούν να αποταμιευθούν. • Να περιγραφούν οι τρόποι με τους οποίους μπορεί να γίνει η αποταμίευση. 	
Υλικά	Πίνακας, μαρκαδόροι, μετρήσιμα αντικείμενα (π.χ. πέτρες, μολύβια, στυλό, ανακυκλώσιμο χαρτί, κ.ά.) σε ομάδες των είκοσι, τρεις μπάλες (κατασκευασμένες από άχρηστο υλικό όπως χρησιμοποιημένο χαρτί Α4 ή νάιλον σακούλες που δεν χρησιμοποιείτε), αρκετός χώρος	
Δραστηριότητα	<p>Ξεκινήστε τη διαδικασία κατασκευάζοντας τρεις μπάλες από το χαρτί που έχετε πετάξει στο κουτί της ανακύκλωσης. Αυτές τις μπάλες θα χρησιμοποιήσετε κατά τον αναστοχασμό σας. Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες των πέντε ατόμων. Δώστε τους πέντε λεπτά για να μπορέσουν να φτιάξουν με τα σώματά τους δύο εικόνες χρησιμοποιώντας την τεχνική «Image Theatre».</p> <p>Τα θέματα των δύο εικόνων είναι:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Κάτι που οι άνθρωποι αποταμιεύουν και εξοικονομούν. 2. Κάτι που οι άνθρωποι σπαταλούν. <p>Με το πέρας των πέντε λεπτών, κάθε ομάδα παρουσιάζει τις παγωμένες της εικόνες σε όλους τους μαθητές. Μόλις ολοκληρωθεί η παρουσίαση, ρωτήστε όλους όσοι συμμετέχουν:</p> <p>«Πείτε μου κάτι που η οικογένειά σας αποθηκεύει, εξοικονομεί ή αποταμιεύει;», «Εσείς τι αποθηκεύσατε, εξοικονομήσατε ή αποταμιεύσατε πρόσφατα;», «Έχετε φυλάξει ποτέ χρήματα;», «Τι άλλο, εκτός από χρήματα, θα μπορούσαμε να αποταμιεύσουμε;».</p> <p>Για την τελευταία ερώτηση, μπορείτε να γράψετε στον πίνακα τις παρακάτω κατηγορίες προς διευκόλυνσή τους:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οικονομικοί πόροι (π.χ. χρήματα) • Υλικοί πόροι (π.χ. ρουχισμός, φαγητό, έπιπλα, κ.ά.) • Φυσικοί πόροι (π.χ. νερό, αέρας, ενέργεια, χρόνος, κ.ά.) • Ανθρώπινοι πόροι (π.χ. εργαζόμενοι, οικογένεια, ιδέες, γνώσεις, κ.ά.) <p>Όπως θα προκύψει από τις απαντήσεις των μαθητών, υπάρχουν πολλά πράγματα που μπορούν να αποταμιευθούν για την κάλυψη μελλοντικών αναγκών. Ενημερώστε τα παιδιά ότι θα εξασκηθείτε στην αποταμίευση. Γράψτε πάνω σε μεγάλο χαρτόνι ένα διάγραμμα της παρακάτω μορφής:</p>	
Τι ξέρουμε για την αποταμίευση;	Τι θέλουμε να ξέρουμε για την αποταμίευση;	Τι μάθαμε για την αποταμίευση;

	<p>Προτρέψτε τα να προχωρήσουν στην ανταλλαγή απόψεων με στόχο την, όσο το δυνατόν, αναλυτικότερη συμπλήρωση των δύο πρώτων στηλών του παραπάνω πίνακα αποταμίευσης. Αφότου ολοκληρώσετε, χωρίστε τα σε ζευγάρια. Δώστε τους πέντε λεπτά να συζητήσουν πάνω σε κάτι το οποίο θα ήθελαν να αποταμιεύσουν – ενδεχομένως κάτι που σημειώθηκε στον πίνακα των πόρων. Προσφέρετέ τους από ένα πακέτο είκοσι όμοιων αντικειμένων (π.χ. στυλό ή μολύβια). Καθένα από τα αντικείμενα θα αντιστοιχεί σε ένα μέρος του πόρου που θέλουν να αποθηκεύσουν (π.χ. ένα μολύβι θα αντιστοιχεί σε ένα ποτήρι νερό). Κάθε ομάδα να υπολογίσει πόσα θα αποθήκευε σε μια εβδομάδα αν αποθήκευε δύο ημερησίως και, εν συνεχεία, να ανακοινώσει τι θα είχε αποταμιεύσει στο τέλος της εβδομάδας. Προχωρήστε με την εξής οδηγία: «Εστω ότι αποταμιεύετε κέρματα των πέντε λεπτών. Πόσα χρήματα θα έχετε στο τέλος ενός μήνα με τριάντα ημέρες εάν αποθηκεύετε δύο κέρματα την ημέρα; Τι θα συνέβαινε αν το κάνατε για έξι μήνες, για ένα χρόνο ή περισσότερο;».</p>
Αναστοχασμός	<p>Επιστρέψτε στο διάγραμμα, ζητήστε από τα παιδιά να συμπληρώσουν την τελευταία στήλη με τίτλο «Τι μάθατε για την αποταμίευση;» και καταγράψτε τις απαντήσεις τους. Ρωτήστε τα πώς πιστεύουν ότι η αποταμίευση μπορεί να βοηθήσει στη βελτίωση της ζωής τους ή της ζωής των άλλων.</p> <p>Μόλις τελειώσετε με τις απαντήσεις, καλέστε τα να σχηματίσουν ένα κύκλο. Μοιράστε τις μπάλες που έχετε κατασκευάσει (από τρεις έως πέντε, ανάλογα με τον αριθμό των μαθητών) και δώστε τις παρακάτω οδηγίες:</p> <p>«Περάστε την μπάλα γύρω γύρω στον κύκλο και, όσο το κάνετε αυτό, σκεφτείτε κάποια πράγματα που έχετε δει στην τάξη ή στο ευρύτερο σχολικό περιβάλλον και τα οποία θα ήταν δυνατόν να αποταμιευθούν. Όταν λέω “STOP”, όσοι έχετε μπάλες στα χέρια σας, θα φωνάξετε ένα από τα πράγματα που σκεφτήκατε. Όταν θα λέω “GO”, θα δίνετε πάλι τις μπάλες στον διπλανό σας».</p>
Συμβουλές	<p>Η αποταμίευση αφορά κυρίως στην τακτική αποθήκευση μικρής ποσότητας πόρου με στόχο τη δυνατότητα δαπάνης μεγάλης ποσότητας (που θα έχει αποθηκευτεί) στο μέλλον, όταν παραστεί ανάγκη.</p> <p>Μιλήστε με τα παιδιά για τρόπους ανεύρεσης πόρων. Αν έχετε χρόνο, μελετήστε το Φύλο εργασίας: «Πώς να διεξάγετε μια δράση συγκέντρωσης χρημάτων» ή παραπέμψτε τους να τη διαβάσουν και να σας φέρουν ιδέες.</p>

Οικονομικός σχεδιασμός

Μία υπόθεση εργασίας είναι η αναφορά σε κάποια πραγματική ή φανταστική κατάσταση με όλη την πολυπλοκότητα που τη χαρακτηρίζει και την οποία εκθέτουμε στα παιδιά για να τα προβληματίσουμε πάνω στα επιθυμητά ζητήματα. Σε αυτή τη δραστηριότητα, θα στοχαστούν γύρω από συγκεκριμένες ρεαλιστικές περιπτώσεις και θα λάβουν συνειδητές αποφάσεις για τις ενέργειές τους με στόχο την εξοικονόμηση χρημάτων, πιθανή προϋπόθεση της οποίας είναι η έκπτωση στις επιθυμίες τους.

<p>Μαθησιακά αποτελέσματα</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να εξοικειωθούν με τη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων. • Να μάθουν να ιεραρχούν τις δαπάνες τους ανάλογα με τις ανάγκες, τις συνθήκες, τις επιθυμίες και τους στόχους τους. • Να σχεδιάσουν τα πρώτα τους επιχειρηματικά βήματα.
<p>Υλικά</p>	<p>Φύλλο εργασίας: «Επιλογές»</p>
<p>Δραστηριότητα</p>	<p>Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες και δώστε τους από μια ιστορία του αντίστοιχου Φύλλου εργασίας. Αφήστε τα να αξιολογήσουν τα ίδια τις ανάγκες και τις επιθυμίες του ήρωά τους και να διαχειριστούν το κεφάλαιό του.</p> <p>Βοηθήστε τα με ερωτήσεις όπως: «Από τι εξαρτάται το πώς θα διαθέσετε τα χρήματά σας;», «Τι ρόλο παίζουν οι ανάγκες, οι συνθήκες κι οι επιθυμίες;», «Πόσο δύσκολη βρήκατε αυτή την άσκηση;», «Αν ήταν δύσκολη, τι σας δυσκόλεψε;», «Τι μπορούμε να κάνουμε αν μας λείπουν πόροι;», «Πόσο σημαντικές είναι οι έννοιες της εξοικονόμησης και της αποταμίευσης;».</p>
<p>Αναστοχασμός</p>	<p>Με αφορμή την τελευταία ερώτηση, μιλήστε τους για την έννοια του δανεισμού. Αναφέρετε παραδείγματα που προσφέρουν δάνεια σε πολύ φτωχούς ανθρώπους.</p> <p>Δάνεια για άστεγους ή πολύ φτωχούς ανθρώπους</p> <p>Σε πολλές χώρες του κόσμου, υπάρχουν Τράπεζες που δανείζουν σε πολύ φτωχούς ανθρώπους, χωρίς να χρειάζεται να τηρούν κανένα οικονομικό κριτήριο. Για παράδειγμα, πάνω από τέσσερα εκατομμύρια γυναίκες στο Μπαγκλαντές είχαν τη δυνατότητα να ξεκινήσουν τη δική τους επιχείρηση λαμβάνοντας ένα δάνειο. Ο άνθρωπος που κρύβεται πίσω από αυτή την ιδέα ονομάζεται Μοχάμεντ Γιούνους. «Δεν μπορείς να πάρεις ένα δολάριο χωρίς να έχεις ένα δολάριο στο χέρι», λέει ο ίδιος. «Στους φτωχούς κανείς δε δίνει το ένα δολάριο για να κερδίσουν το δικό τους». Το 98% των δανειοληπτών αποπληρώνουν την οφειλή τους και 50% των μελών της τράπεζας κατάφερε να ξεφύγει από τη φτώχεια.</p> <p>Στην Ελλάδα υπάρχουν επίσης οργανώσεις που προάγουν τις μικροπιστώσεις, παρέχοντας πρόσβαση σε μικροδάνεια (μέχρι δωδεκάμιση χιλιάδες ευρώ) σε επίδοξους επιχειρηματίες που αδυνατούν να βρουν χρηματοδότηση από άλλες πηγές ανεξαρτήτως της εμπορικής δραστηριότητάς τους, του βαθμού καινοτομίας, της κατηγορίας επένδυσης και της χρήσης τεχνολογίας. Παράλληλα, παρέχουν δωρεάν επιχειρηματική υποστήριξη πριν και μετά την παροχή του δανείου προσαρμοσμένη στις ανάγκες του μικροεπιχειρηματία. Μέσω της υποστήριξης της επιχειρηματικότητας, προωθείται η αυτοαπασχόληση, μειώνεται η ανεργία και οι επιχειρηματίες πετυχαίνουν οικονομική ανεξαρτησία, έτσι ώστε κι αυτοί με τη σειρά τους να προσφέρουν τόσο κοινωνικά όσο και οικονομικά στην ελληνική κοινωνία.</p> <p>Με αφορμή τα παραπάνω παραδείγματα, μιλήστε για τον δανεισμό και τους όρους του. Σε κάθε δανεισμό φτιάχνουμε ένα νέο συμβόλαιο με τον άνθρωπο ή την εταιρεία που μας δανείζει όπου αναγράφεται τι παίρνουμε, για πόσο καιρό και τι θα επιστρέψουμε προκειμένου ο δανεισμός να είναι κερδοφόρος και για τις δύο πλευρές.</p>

Ενότητα 6: Ένα τέλος, πολλές αρχές!

Κλείνοντας τον κύκλο των εκπαιδευτικών βιωματικών δραστηριοτήτων σας πάνω στον οικονομικό αλφαριθμητισμό, καλείστε να ανακαλέσετε όλα όσα μάθατε στη διάρκεια αυτού του ταξιδιού σε ατομικό, ομαδικό και κοινωνικό επίπεδο. Γνώσεις και συναισθήματα συνδυάζονται με δεξιότητες που αποκτήθηκαν, αλλά και με χρήσιμα εργαλεία τα οποία βρίσκονται, πλέον, στη «φαρέτρα» των παιδιών, διαθέσιμα σε κάθε επόμενο οραματισμό τους για τη δημιουργία μιας νέας δράσης.

Παιδιά και επιχειρείν. Η παρούσα ενότητα αποσκοπεί ακριβώς σε αυτό! Παράλληλα, αναπτύσσει την αυτοκριτική και την αυτογνωσία, ενώ καλλιεργεί δεξιότητες που ενισχύουν τη μελλοντική τους θέση στην αγορά εργασίας.

Μια ιδέα αλλάζει τη ζωή!

15'

Αφετηριακό σημείο των περισσότερων δραστηριοτήτων, των μικροεπιχειρήσεων και των ομάδων εργασίας είναι μια νέα ιδέα. Μερικές φορές, ο εντοπισμός της αποτελεί το πιο εύκολο βήμα: η ιδέα απλώς σάς βρίσκει, χωρίς να χρειάζεται να κάνετε τίποτα. Άλλοτε, η εξεύρεσή της είναι πολύ δύσκολη. Συχνά, είναι αρκετό να παρατηρήσουμε τις ανάγκες που υπάρχουν γύρω μας!

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να μπορέσουν να βρουν οι συμμετέχοντες, με τη βοήθεια ενός κοινοτικού χάρτη, νέες επιχειρηματικές ιδέες που θα βελτιώσουν τόσο τη δική τους ζωή όσο και των συνανθρώπων τους. • Να γίνουν ενεργοί πολίτες, ανακαλύπτοντας τα προβλήματα και οραματιζόμενοι λύσεις.
Υλικά	Χαρτιά, στυλό, μολύβια, υλικά ζωγραφικής
Δραστηριότητα	<p>Οργανώστε τα παιδιά σε ομάδες των τεσσάρων ή των έξι και ζητήστε τους να σχεδιάσουν ένα χάρτη της κοινότητάς τους. Πάνω στον χάρτη, να επισημάνουν τα ακόλουθα: τις περιοχές που πιστεύουν ότι χρειάζονται βελτίωση ή αλλαγή προκειμένου να γίνει πιο όμορφη και λειτουργική η ζωή σε αυτές (π.χ. τα μέρη που είναι επικίνδυνα για όσους ανθρώπους δυσκολεύονται στη μετακίνηση, η έλλειψη πρασίνου κ.ο.κ.).</p> <p>Όταν φέρουν εις πέρας την προσπάθειά τους, παροτρύνετέ τα να κρεμάσουν τους χάρτες τους και να παρουσιάσουν την εργασία τους στις άλλες ομάδες. Κάντε ερωτήσεις του τύπου:</p> <p>«Γιατί θεωρείτε ότι αυτό θέλει βελτίωση ή ότι πρέπει ν' αλλάξει;», «Γιατί πιστεύετε ότι υπάρχουν τα συγκεκριμένα προβλήματα ή οι ελλείψεις; Ποιοι λόγοι συνετέλεσαν σε αυτό;».</p> <p>Σημειώστε στον πίνακα της τάξης τα αναφερόμενα προβλήματα. Όταν παρουσιάσουν όλες οι ομάδες, ζητήστε από την καθεμία να προβεί σε δύο αλλαγές πάνω στον χάρτη της, οι οποίες θα έκαναν τη ζωή της κοινότητας πιο εύκολη. Επίσης, να σκεφτούν τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν αυτές οι αλλαγές.</p> <p>Δώστε χρόνο σε κάθε ομάδα να παρουσιάσει τις αλλαγές και τις ιδέες στην υπόλοιπη τάξη.</p>
Αναστοχασμός	<p>Αφήστε τα παιδιά να εκφραστούν θέτοντάς τους ερωτήσεις:</p> <p>«Τι μάθατε από αυτή τη δραστηριότητα;», «Πιστεύετε ότι μπορείτε να κάνετε κάτι για να γίνει η ζωή σας καλύτερη; Αν ναι, τι;», «Πώς βρίσκουμε, τελικά, μια ιδέα;», «Τι κάνουμε μόλις τη βρούμε;».</p>

Συμβουλές

Κρατήστε τις ιδέες των παιδιών για να τις χρησιμοποιήσετε στην επόμενη δραστηριότητα όπου θα κληθούν να οραματιστούν τη δική τους οικονομική ή κοινωνική επιχείρηση.

Επισημάνετε τους ότι είναι ικανά να βρουν αρκετούς τρόπους για το πώς θα οργανώσουν τις ιδέες τους στο «Αλφαβητάρι του Μαθητή» στην ενότητα με τίτλο: «Πώς οργανώνουμε μια ιδέα!»

Το όνειρό μας (dreaming)

20'

Σε συνέχεια της εισαγωγής που προηγήθηκε, η παρούσα δραστηριότητα αποσκοπεί στο να δώσει το έναυσμα στους συμμετέχοντες να έρθουν ένα βήμα πιο κοντά στον σχεδιασμό μιας κοινωνικής ή οικονομικής δράσης που ονειρεύονται. Αυτό θα συμβεί μέσω της προσέγγισης του κοινού τους ονείρου με τη μέθοδο του καταϊγισμού ιδεών (brainstorming).

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Έναρξη οικονομικής δράσης από την ομάδα των παιδιών. • Ενίσχυση της συνοχής της ομάδας. • Εξάσκηση στη μέθοδο του καταϊγισμού ιδεών (brainstorming).
Υλικά	Φύλλο εργασίας: «Το όνειρό μας»
Δραστηριότητα	<p>Εξηγήστε ότι η δραστηριότητα στοχεύει να βοηθήσει τα παιδιά ν' αρχίσουν τον σχεδιασμό της δικής τους, πια, επιχείρησης. Όχι στο πλαίσιο ενός εικονικού σεναρίου κάποιας εκπαιδευτικής άσκησης, αλλά στην πραγματικότητα! Η νέα αυτή οικονομική δράση μπορεί είτε να είναι μία κι ενιαία για το σύνολο της τάξης και τα παιδιά χωρισμένα σε ομάδες εργασίας να συνεισφέρουν προς αυτήν, είτε να είναι περισσότερες της μίας οι οποίες, μελλοντικά, θα συνδέονται.</p> <p>Χωρίστε τα παιδιά εκ νέου σε τέσσερις ομάδες ή διατηρείστε το σχήμα της τάξης.</p> <p>Υπενθυμίστε στα παιδιά ότι διαθέτουν πλέον τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες να προχωρήσουν σε αυτό το στάδιο ως «νεαροί/ές επιχειρηματίες!» Φέρτε παραδείγματα ανάλογων οικονομικών δράσεων που επιχειρήθηκαν από παιδιά της ηλικίας τους σε διάφορα εκπαιδευτικά και μη πλαίσια, ώστε να αντλήσουν τυχόν ιδέες και να πάρουν θάρρος.</p> <p>Στη συνέχεια, εξηγώντας ή υπενθυμίζοντας τη μέθοδο του καταϊγισμού ιδεών, καθώς και τη χρησιμότητά της, γράψτε στον πίνακα ή σε κάποιο ορατό από το σύνολο της τάξης σημείο την πρόταση «Ονειρεύομαι να δημιουργήσουμε μια οικονομική δράση που...».</p> <p>Παροτρύνετε τα παιδιά να ξεκινήσουν τη διαδικασία και επιδοκιμάστε κάθε προσπάθειά τους για να προαχθεί και να αποφέρει καρπούς ο καταϊγισμός ιδεών.</p> <p>Παρακινήστε τα να εκφράσουν ιδέες-προτάσεις που να ανταποκρίνονται όσο γίνεται πιο κοντά στην πραγματικότητα και καταγράψτε τις στον πίνακα ή οπουδήποτε αλλού έχετε επιλέξει.</p>

	Τέλος, αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία και υπάρχει επαρκής αριθμός καταγεγραμμένων ιδεών, αφήστε τα παιδιά να συζητήσουν και να επιλέξουν μία ή περισσότερες ιδέες που τα εκπνάζει/ουν, απομονώνοντας τη/τες στο Φύλλο εργασίας.
Αναστοχασμός	<p>Με το πέρας της άσκησης, επιβραβεύστε τα παιδιά για τον κόπο και τη συνεργασία τους, ανεξαρτήτως αποτελέσματος, και απευθύνετε μερικές από τις ακόλουθες ερωτήσεις:</p> <p><i>«Σας άρεσε αυτή η δραστηριότητα;», «Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τον καταγισμό ιδεών και σε άλλες πτυχές της σχολικής και μη ζωής σας;», «Είστε έτοιμοι να δημιουργήσετε την οικονομική δράση που ονειρεύεστε;», «Αν κάθε οικονομική δράση έχει ένα κέρδος, ποιο εκτιμάτε ότι θα είναι το κέρδος της δικής σας επιχειρηματικής ιδέας;».</i></p>
Συμβουλές	Σε συνέχεια της δραστηριότητας, μπορεί να δοθούν με σειρά στα παιδιά, αμέσως μετά ή σε επόμενη συνάντηση, τα Φύλλα εργασίας «Αποτελεσματική στοχοθέτηση», «Οι εσωτερικοί μου πόροι» και «Οι ανθρώπινοί μου πόροι», καθώς και η προκατασκευασμένη «Φόρμα προϋπολογισμού», ώστε να προχωρήσουν αυτοδύναμα στον σχεδιασμό της δικής τους επιχείρησης.

Απολογισμός: βγήκαμε κερδισμένοι!

Πολλοί κατηγορούν το κέρδος ως το αποτέλεσμα μιας ανήθικης πρακτικής, θεωρώντας ότι κάθε επιχείρηση κερδοφορεί εις βάρος κάποιου άλλου. Όμως, όπως θα προκύψει μέσω της συγκεκριμένης δραστηριότητας, το κέρδος έχει, εν δυνάμει, βαθιά ηθικό χαρακτήρα, γιατί η απουσία του θα οδηγούσε σε κακή κατανομή πόρων, ανισομερή παροχή αγαθών, αποτυχημένη παροχή υπηρεσιών προς την κοινωνία και χαμηλά ποσοστά απασχόλησης.

Μαθησιακά αποτελέσματα	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίσουν τη σχέση μεταξύ κέρδους και επιχειρείν. • Να αναδειχθούν τα ατομικά και κοινωνικά οφέλη της συμμετοχής σε μια επιχειρηματική δράση. • Να προβληματιστούν σχετικά με την ηθική χροιά του κέρδους. • Να αναγνωρίσουν πότε μια επιχειρηματική ιδέα έχει όφελος για όλες τις συμβαλλόμενες πλευρές (win-win).
Υλικά	Φύλλο εργασίας: «Βγήκαμε όλοι κερδισμένοι (win-win)!», σκονί ή νήμα.
Δραστηριότητα	<p>Παίρνοντας αφορμή από τις ιδέες των παιδιών για κοινωνική ή οικονομική δράση, ξεκινήστε τη δραστηριότητα με τα παρακάτω ερωτήματα:</p> <p><i>«Αν κάθε οικονομική δράση έχει ένα κέρδος, ποιο εκτιμάτε ότι είναι το κέρδος της δικής σας ιδέας;», «Τι σκέφτεστε όταν ακούτε τη λέξη “κέρδος”;» (Αναγράψτε τις απαντήσεις στον πίνακα ή σε κάποιο μεγάλο χαρτόνι.), «Θεωρείτε ότι το κέρδος έχει θετική ή αρνητική σημασία;», «Πιστεύετε ότι το κέρδος έχει σχέση μόνο με τα χρήματα και την οικονομία;».</i></p>

Όταν συλλέξετε τις απαντήσεις, εξηγήστε με απλά λόγια τι σημαίνει «κέρδος». Κέρδος είναι αυτό που απομένει από μια σχέση, επιχειρηματική ή μη, αν αφαιρέσουμε ό,τι προσφέρουμε απ' ό,τι λαμβάνουμε. Για τις επιχειρήσεις, κέρδος αποτελούν τα χρήματα που απομένουν στην επιχείρηση μετά την κάλυψη των εξόδων της. Μια επιχείρηση έχει έσοδα από την πώληση των προϊόντων ή των υπηρεσιών της.

Παράλληλα με την οικονομική πλευρά του κέρδους, υπάρχουν και άλλες πτυχές του που αφορούν τις κοινωνικές σχέσεις και επαφές («κέρδισε φίλους, αναγνωρισιμότητα, νέους κύκλους γνωριμιών»), γνώσεις και δεξιότητες («βγήκε κερδισμένος μαθαίνοντας», «κέρδισε μια εμπειρία, μια νέα συνεργασία»), ακόμη και συναισθήματα («κέρδισε τη φίλια, την αγάπη, τον σεβασμό»).

Το κέρδος έχει βαθιά ηθικό χαρακτήρα. Έχει σκοπό την αξιοποίηση των πόρων ακολουθώντας ένα τέτοιο σχεδιασμό με τον οποίο βγαίνουν, στο μέτρο του δυνατού, όλοι κερδισμένοι (win-win). Διαφέρει από την κερδοσκοπία, μιας κι αυτή έχει ως βάση το κέρδος εις βάρος κάποιου.

Δώστε στα παιδιά πέντε λεπτά να σκεφτούν το καθένα μόνο του και να καταγράψουν στο Φύλλο εργασίας: «Βγήκαμε όλοι κερδισμένοι!» σε τι πιστεύουν ότι θα ωφεληθούν τα ίδια και ποιους και πώς θα ωφεληθούν, αν κάνουν πράξη την επιχειρηματική τους ιδέα.

Όταν ολοκληρώσουν, μπορούν να μοιραστούν αυτά που έγραψαν διαβάζοντάς τα δυνατά στην ομάδα.

Κλείσιμο Προγράμματος

Ζητήστε από τα παιδιά να δημιουργήσουν ένα κύκλο. Μπείτε στον κύκλο μαζί τους. Κρατήστε την άκρη του σκοινιού και δώστε την εξής οδηγία: «Σε όποιου τα χέρια βρίσκεται το κουβάρι, κρατάει την άκρη του και το ρίχνει σε άλλον, αφού πρώτα πει μια φράση, λέξη ή συναίσθημα που να εκπνάζει όσα νιώθει ότι κέρδισε από το Πρόγραμμα Οικονομικής Εκπαίδευσης». Στο τέλος, θα έχει σχηματιστεί ένας ιστός, ένα δίκτυο στο οποίο θα συμμετέχουν ο εκπαιδευτικός και όλα τα παιδιά στην τάξη. Επισημάνετε ότι αυτή η ομάδα, λειτουργώντας ως ένα δίκτυο ανθρώπων με διαφορετικές δεξιότητες και ταλέντα αλλά με κοινούς στόχους και όνειρα κι έχοντας πια τις γνώσεις και τη μεθοδολογία, μπορεί να καταφέρει ό,τι ονειρευτεί.

Η ActionAid είναι μια ανεξάρτητη διεθνής οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών, που αγωνίζεται κατά της φτώχειας και της αδικίας στην Ελλάδα και σε όλο τον κόσμο. Από το 1972 εκπαιδεύει ανθρώπους και στηρίζει ολόκληρες κοινότητες για να διεκδικούν μια ζωή με αξιοπρέπεια και έναν κόσμο πιο δίκαιο για όλες και όλους.

Στην Ελλάδα ξεκίνησε να δουλεύει το 1998 με το Πρόγραμμα Αναδοχής, ενώ το 2000 ξεκίνησε το εκπαιδευτικό της πρόγραμμα και από το 2014 στηρίζει και ευάλωτους ανθρώπους στην Ελλάδα.

Εκπαιδευτικός Τομέας ActionAid

education.hellas@actionaid.org

T: 212 000 6300

actionaid.gr/gia-ekpaideytikoys

 /actionaiededu